

Bakalářská práce

Pracovní činnosti mimo školní třídu

Studijní program:

B7505 Vychovatelství

Studijní obor:

Pedagogika volného času

Autor práce:

Eliška Nováková

Vedoucí práce:

Mgr. Zuzana Pechová, Ph.D.

Katedra primárního vzdělávání

Liberec 2023

Zadání bakalářské práce

Pracovní činnosti mimo školní třídu

<i>Jméno a příjmení:</i>	Eliška Nováková
<i>Osobní číslo:</i>	P19000491
<i>Studijní program:</i>	B7505 Vychovatelství
<i>Studijní obor:</i>	Pedagogika volného času
<i>Zadávací katedra:</i>	Katedra primárního vzdělávání
<i>Akademický rok:</i>	2020/2021

Zásady pro vypracování:

Cíl práce: Navrhnout a experimentálně ověřit sérii metodických listů pro žáky 1. stupně ZŠ zaměřenou na tvůrčí aktivity pracovních činností, realizovatelné mimo prostředí školní třídy, interiéru školy či školního pozemku.

Metody práce:

- rešerše odborné literatury
- návrh metodických listů
- ověření a evaluace praktické části práce

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy:

Forma zpracování práce:

Jazyk práce:

tištěná/elektronická

Čeština

Seznam odborné literatury:

HONZÍKOVÁ, Jarmila. *Pracovní výchova s didaktikou*. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2015, 256 s. ISBN 978-80-7452-111-9.

LANGMEIER, Josef a Dana KREJČÍŘOVÁ. *Vývojová psychologie*. 2. aktualiz. vyd. Praha: Grada, 2006, 368 s. Psyché. ISBN 80-247-1284-9.

SKALKOVÁ, Jarmila. *Obecná didaktika: vyučovací proces : učivo a jeho výběr : metody : organizační formy vyučování*. 2. rozš. a aktualiz. vyd. Praha: Grada, 2007, 322 s. Pedagogika. ISBN 978-80-247-1821-7.

Vedoucí práce:

Mgr. Zuzana Pechová, Ph.D.

Katedra primárního vzdělávání

Datum zadání práce:

25. března 2021

Předpokládaný termín odevzdání: 1. dubna 2022

L.S.

prof. RNDr. Jan Pícek, CSc.
děkan

PhDr. Jana Johnová, Ph.D.
vedoucí katedry

V Liberci dne 25. listopadu 2021

Prohlášení

Prohlašuji, že svou bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně jako původní dílo s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím mé bakalářské práce a konzultantem.

Jsem si vědoma toho, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, zejména § 60 – školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci nezasahuje do mých autorských práv užitím mé bakalářské práce pro vnitřní potřebu Technické univerzity v Liberci.

Užiji-li bakalářskou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědoma povinnosti informovat o této skutečnosti Technickou univerzitu v Liberci; v tomto případě má Technická univerzita v Liberci právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Současně čestně prohlašuji, že text elektronické podoby práce vložený do IS/STAG se shoduje s textem tištěné podoby práce.

Beru na vědomí, že má bakalářská práce bude zveřejněna Technickou univerzitou v Liberci v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů.

Jsem si vědoma následků, které podle zákona o vysokých školách mohou vyplývat z porušení tohoto prohlášení.

Poděkování

Ráda bych vyjádřila své upřímné díky mé vedoucí práce Mgr. Zuzaně Pechové, Ph.D., za cenné rady, odborné konzultace a podporu při psaní této bakalářské práce. Také bych ráda poděkovala všem pracovníkům ZŠ Doctrina, kteří mi poskytli skvělé zázemí a prostor pro realizaci mé bakalářské práce. Na závěr bych ráda poděkovala své rodině a přátelům, za trpělivost, povzbuzení a morální podporu během psaní práce. Celkově mi byla psaní této bakalářské práce cennou zkušeností a věřím, že mi pomohla rozvinout mnoho dovedností, které mi budou užitečné v budoucím profesním životě.

Anotace

Bakalářská práce „Pracovní činnosti mimo školní třídu“ je zaměřená na pracovní činnosti na základní škole (mimo školní třídu). Žáci získávají řadu praktických dovedností, prohlubují a upevňují je v pracovní výuce a rozšiřují již vytvořené návyky. Teoretická část se zabývá pracovními činnostmi ve volném čase mimo školní třídu. Dále jsou uvedeny základy hygieny a bezpečnosti práce, druhy používaného nářadí, náčiní a pomůcek využitých při pracovních činnostech. V teoretické části jsou definovány cíle a vyučovací metody v pracovních činnostech. Zmiňuje také základní materiály, které mohou být při této práci využity. Naším zájmem je práce s přírodními materiály, které jsou k dispozici všude kolem nás. Praktická část představuje sérii metodických listů s konkrétními činnostmi, které slouží pro tvoření v přírodě. Jsou vhodné pro všechny, kdo mají zájem s dětmi tvořit z přírodního materiálu mimo školní třídu.

Klíčová slova: Pracovní činnosti, volnočasová pedagogika, metodika, práce s přírodním materiálem

Abstract

The topic of the bachelor's thesis is "Work activities outside the school classroom" in the 1st grade of Doctrina Elementary School. In the theoretical part, I first dealt with work activities and then with work activities in my free time outside the classroom. I also introduced the basics of hygiene and work safety, the types of tools, utensils and aids used in work activities. I mentioned the goals, methods and organizational forms of teaching in work activities. Then I present the basic materials that can be used at work. The practical part presents a series of methodical sheets with specific activities that are used for creation in nature. They are suitable for everyone who is interested in creating with children from natural materials outside of the school classroom.

Key words: Work activities, leisure pedagogy, methodology, work with natural materials

Obsah

ÚVOD.....	11
1 TEORETICKÁ ČÁST.....	12
1.1 PRACOVNÍ ČINNOSTI.....	12
1.1.1 Pracovní výchova v RVP.....	12
1.1.2 Cíle a úkoly pracovní výchovy.....	13
1.1.3 Didaktické zásady při pracovních činnostech.....	13
1.2 VYUČOVACÍ METODY.....	14
1.3 MATERIÁLY PRO PRACOVNÍ ČINNOSTI.....	16
1.4 NÁŘADÍ A POMŮCKY PŘI PRACOVNÍCH ČINNOSTECH.....	19
1.5 BEZPEČNOST A HYGIENA PRÁCE.....	20
1.6 PEDAGOGIKA VOLNÉHO ČASU.....	21
1.6.1 Volný čas.....	21
1.6.2 Pedagogika volného času jako vědní obor.....	21
1.7 ŠKOLNÍ DRUŽINY A ŠKOLNÍ KLUBY.....	22
1.8 FUNKCE VÝCHOVY VE VOLNÉM ČASE.....	23
1.9 CÍLE, PODMÍNKY A PROSTŘEDKY VÝCHOVY.....	24
1.10 OSOBNOST PEDAGOGA VOLNÉHO ČASU.....	25
1.11 PRACOVNÍ ČINNOSTI MIMO ŠKOLNÍ TŘÍDU.....	25
2 PRAKTICKÁ ČÁST.....	28
2.1 OBECNÉ INFORMACE K METODICKÝM LISTŮM.....	28
2.2 METODICKÁ PŘÍPRAVA SÉRIE ÚKOLŮ.....	30
2.3 JEDNOTLIVÉ ČINNOSTI.....	33
2.4 PILOTNÍ OVĚŘENÍ ČTYŘ ÚKOLŮ.....	50
2.5 SKUPINA.....	51
2.5.1 Patchwork.....	53

2.5.2	Labyrint	54
2.5.3	Stavba bunkru.....	57
2.5.4	Hra s filtry	59
2.6	EVALUACE JEDNOTLIVÝCH ČINNOSTÍ	61
2.6.1	Listový patchwork.....	61
2.6.2	Labyrint	61
2.6.3	Hra s filtry	62
2.6.4	Bunkr.....	63
2.6.5	Evaluace konkrétních cílů	64
2.6.6	Evaluace hlavních cílů	67
2.7	GRAFICKÉ ZPRACOVÁNÍ PRO VYUŽITÍ V PRAXI	69
3	ZÁVĚR.....	77
4	ZDROJE:	78
5	Seznam příloh	82

Seznam obrázků

Obrázek 1 - Myšlenková mapa	32
Obrázek 2 - Základní škola Doctrina (24.10.2022, Škola Doctrina)	52
Obrázek 3 - Venkovní učebna (24.10.2022, Školní zahrada)	52
Obrázek 4 - Lepení listí (15.11.2022, Školní zahrada)	53
Obrázek 5 - Hotová díla (15.11.2022, Školní zahrada).....	53
Obrázek 6 - Děti se svým dílem (15.11.2022, Školní zahrada)	54
Obrázek 7 - Losování tvaru (17.11.2022, Školní zahrada)	55
Obrázek 8 - Práce s hráběmi (17.11.2022, Školní zahrada).....	55
Obrázek 9 - Stavba labyrintu (17.11.2022, Školní zahrada)	56
Obrázek 10 - Hotový labyrint (17.11.2022, Školní zahrada).....	56
Obrázek 11 - Základy bunkru (21.11.2022, Školní zahrada).....	57
Obrázek 12 - Dokončená stavba bunkru (21.11.2022, Školní zahrada).....	58
Obrázek 13 - Další bunkr (21.11.2022, Školní zahrada).....	58
Obrázek 14 - Hra s filtry (28.10.2022, Školní zahrada).....	59
Obrázek 15 - Úprava fotografií (28.10.2022, Školní zahrada)	60
Obrázek 16 - Výsledné dílo (28.10.2022, Školní zahrada).....	60

Seznam použitých zkratk

Atd. = a tak dále

RVP = rámcový vzdělávací program

ZŠ = základní škola

Např. = například

Tzv. = tak zvaný

Tzn. = to znamená

Seznam tabulek

Tabulka 1 – Hlavní cíle	31
Tabulka 2 – Metodický list č.1 – Obléknutý strom.....	33
Tabulka 3 – Metodický list č.2 – Tkalcovský stav	36
Tabulka 4 – Metodický list č.3 – Hrátky se sochami.....	38
Tabulka 5 – Metodický list č.4 - Tvoříme třemi způsoby.....	40
Tabulka 6 – Metodický list č.5 – Listový patchwork	42
Tabulka 7 – Metodický list č.6 - Labyrint	44
Tabulka 8 – Metodický list č.7 – Hra s filtry	46
Tabulka 9 – Metodický list č.8 – Stavba bunkru	48
Tabulka 10 – Evaluace konkrétních cílů	64
Tabulka 11 – Evaluace hlavních cílů	67

ÚVOD

V bakalářské práci se zabývám vypracováním sérií metodických listů pro žáky 1. stupně ZŠ zaměřených na tvůrčí aktivity pracovních činností, realizovatelných mimo prostředí školní třídy či interiéru školy. Toto téma jsem si zvolila především proto, že mám k pracovním činnostem už od mládí velmi blízko. Dalším důvodem bylo to, že působím jako vychovatelka v Základní škole Doctrina, kde se snažím být stále kreativní a přinášet dětem i pedagogům nové náměty na činnosti.

Víme, že dnešní doba se bez moderních technologií neobejde. Telefony, tablety, počítače pomáhají při studiu, získáváme zprávy ze světa nebo komunikujeme na sociálních sítích. Ale u mladší generace to začíná být problém, kdy děti tráví u těchto technologií mnoho času. Toho si všímám nejen díky studiu na vysoké škole, ale také díky mé práci v družině či mateřské škole. Málo dětí vidím běhat či hrát si venku s jinými dětmi, vidím i malý zájem o společné aktivity v přírodě. Což je jedna z příčin stále se zhoršující pozornosti dětí, a to nejen u učení, ale i v běžném životě.

Ve své práci si proto kladu za cíl poskytnout dětem prostor pro tvoření mimo školní třídu, což nám umožňuje strávit více času venku na čerstvém vzduchu. Mým cílem bylo, aby si žáci osvojili některé nové techniky a vyzkoušeli si pracovat v jiném prostředí, než je běžná školní třída, a to i při různých venkovních podmínkách. Proto jsem vytvořila sérii úkolů zaměřenou především na tvorbu v přírodě s využitím přírodních materiálů, kde si děti vyzkouší pracovat s nářadím, náčiním a nejrůznějšími techniky tvoření.

Bakalářská práce je rozdělena na část teoretickou a část praktickou. Teoretická část se zabývá pracovními činnostmi ve volném čase mimo školní třídu. Dále uvádím základy hygieny a bezpečnosti práce, druhy používaného nářadí, náčiní a pomůcek využitých při pracovních činnostech. Objevují se zde cíle, metody a organizační formy vyučování v pracovních činnostech. Uvádím základní materiály, které se dají při práci využít. Zaměřím se na práci s přírodními materiály, které jsou dostupné všude kolem nás.

V bakalářské práci je v praktické části uvedeno osm různých metodických příprav, které jsou zaměřené na práci s přírodním materiálem venku a jsou určeny pro pedagogy i rodiče. Všechny aktivity byly zhodnoceny, reflektovány a jsou zde popsány změny oproti plánu. V závěru je metodická příprava doplněna o grafické zpracování aktivit, která může být využita v praxi.

1 TEORETICKÁ ČÁST

Teoretická část pojednává o třech hlavních tématech, konkrétně o pracovních činnostech, pracovních činnostech realizovaných mimo prostředí školní třídy a volnočasové pedagogice. Následně na tuto teoretickou část navazuje část praktická, která se zaměřuje na pracovní aktivity mimo školní třídu či interiér školy.

1.1 PRACOVNÍ ČINNOSTI

Tato kapitola popisuje pracovní činnosti. Cílí zejména na didaktiku pracovní výchovy, ve které se objevuje současné vymezení pracovních činností v Rámcově vzdělávacím programu. Zmiňují zde, proč je důležité zařazovat výchovu mimo školní třídu. V této části jsou také popsány metody a organizační formy, cíle a úkoly pracovních činností. Dále jsou kapitoly zaměřené spíše na praktickou část, kde jsou popsány různé druhy materiálů pro pracovní činnosti, se kterými se žáci budou v průběhu činností seznamovat. V neposlední řadě je zde také popis nástrojů, náradí a pomůcek, které při těchto činnostech budou využívat. V poslední kapitole je popsána bezpečnost práce, která je velmi důležitou součástí pracovních činností.

1.1.1 Pracovní výchova v RVP

„Výchova k práci patří k nejstarším úlohám výchovy. Z pramenů o nejstarším historickém vývoji se dozvídáme, že dítě v prvotní lidské společnosti bylo již od nejútlejšího věku připravované pro produktivní práci“ (Honzíková, 2015, s.15).

Pracovní výchovu vymezuje v RVP oblast Člověk a svět práce. Tato vzdělávací oblast je speciální tím, že zahrnuje praktické činnosti v reálném životě, jak ve škole, tak i mimo ni. Jejím hlavním cílem je celostně rozvíjet technické dovednosti a schopnosti žáků a připravit je na úspěšný život v budoucnosti (RVP, 2021).

Vzdělávací obsah této oblasti Člověk a svět práce je rozdělena na 1. stupni základní školy na práci s drobným materiálem, konstrukční činnosti, pěstitelské práce a přípravu pokrmů (RVP, 2021).

Mezi práci s drobným materiálem patří:

- vytváření různých předmětů z tradičních i netradičních materiálů pomocí jednoduchých postupů;
- práce podle slovních návodů a předloh;

- vytváření rozmanitých výrobků z daného materiálu pomocí přiměřených pracovních operací a postupů, která vycházejí z vlastní představivosti;
- volba vhodných pracovních pomůcek, nástrojů a náčiní v závislosti na použitém materiálu;
- dodržování zásad hygieny a bezpečnosti práce a udržování pořádku na pracovním místě (RVP, 2021).

1.1.2 Cíle a úkoly pracovní výchovy

Cíle rozdělujeme na tři kategorie: kognitivní – týkající se oblasti vědomostí, intelektuálních schopností a poznávacích dovedností; psychomotorické – spojení s motorickou zručností a návyky podporovanými psychickými procesy; a afektivní – zahrnující postoje, hodnoty, emoce a sociální komunikační schopnosti (Honzíková, 2015).

Hlavní cíle pracovních činností, kterých chceme u dětí v základní škole dosáhnout:

- získat základní a praktické dovednosti a návyky z různých oborů, zejména v ručním zpracování dostupných a vhodných materiálů;
- seznámit se s přírodními materiály a jejich vlastnostmi, naučit se při práci vhodně volit nástroje, nářadí i pomůcky;
- naučit se pracovat s danými technikami;
- osvojit si zásady bezpečné práce a hygieny;
- vybudovat si kladný vztah k práci (Honzíková, 2015).

1.1.3 Didaktické zásady při pracovních činnostech

Úspěch vzdělávací činnosti závisí na několika faktorech. Na výchově se podílí osobnost vychovatele a vychovávaného jedince, materiální i organizační zaopatření výchovně vzdělávacího procesu a v neposlední řadě koncepce výchovného působení. Chce-li pedagog dosáhnout nejlepších vzdělávacích výsledků, je nutno vycházet ze samotné podstaty výuky a kreativním způsobem uplatňovat tyto zásady (Honzíková, 2015).

Honzíková (2015) dodává, že jednotlivé principy nelze uplatňovat jednotlivě. Tyto didaktické zásady spolu úzce souvisí, vzájemně se doplňují a podporují.

Princip aktivity a motivace: Tento princip vyjadřuje samostatnou aktivitu jedince k podpoře jeho kognitivních, emocionálních a volných procesů, opírá se o jeho zájmy a vhodně

jej motivuje. Vždy jej vede k uplatnění a praktickému využívání získaných znalostí a dovedností, usiluje o rozvoj kreativního přístupu jedince do reality (Honzíková, 2015).

Princip názornosti: Podle tohoto principu chápeme, že vyučovací proces je třeba zakládat na smyslovém vnímání reálných předmětů a jevů a jejich obrazů, vycházet z předchozí myšlenky a zkušenosti jedince, a přitom soustavně rozvíjet jeho vnímání a představivost. Žáci mají za pomoci tohoto principu získat nové znalosti, dovednosti a návyky na základě specifického smyslového vnímání předmětů a jevů, aby si o těchto předmětech a jevech vytvořili ucelené a správné představy (Kalhous, 2009).

Princip cílevědomosti: Výchova je záměrným jednáním, které působí na jednotlivce nebo sociální skupiny. Principem cílevědomosti chápeme požadavek na jasné stanovení konečných a dílčích cílů výchovně vzdělávacích aktivit, které se vztahují k dostatečnému motivování a patřičnému objasnění vzdělávaného jedince nebo skupiny (Honzíková, 2015).

Princip přiměřenosti: Obsah, formu a metody práce je třeba přizpůsobit dané věkové kategorii a současné úrovni, tedy aktuálním znalostem a schopnostem jedince. Dbáme individuálního přístupu, volíme přiměřené metody vyučování a náročnost práce (Pedagogické zásady, online).

Princip emocionálnosti: Ve výchovně vzdělávacím procesu se vyžaduje podněcovat k dostatku odpovídajících zážitků vychovávaného jedince, spoléhat na ně a snažit se vytvořit kreativní a hravé prostředí (Honzíková, 2015).

Zásada kolektivní výchovy: Učit děti pracovat ve skupinách a zároveň v nich podnítit sdílenou odpovědnost za svou vlastní práci (Honzíková, 2015).

1.2 VYUČOVACÍ METODY

Vyučovací metody se zabývají způsobem práce pedagoga s žákem. Hlavní součástí je pedagogická komunikace mezi učiteli a žáky, která utváří vyučovací metody. Tyto metody lze považovat za specifickou výukovou činnost pedagogů a žáků, směřující k efektivní realizaci osobnostních změn žáků ve smyslu stanovených cílů. Jde o vzájemnou spolupráci, při které pedagog akceptuje psychické, sociální a fyzické vlastnosti žáka a žák se s daným cílem identifikuje především na základě svých individuálních aktivit (Honzíková, 2015).

Maňák, Švec (2003) se věnují výukovým metodám a jejich třídění. Pro pracovní činnosti jsou voleny metody komplexní, do kterých spadá skupinová výuka.

Výklad patří k těm výukovým metodám, které nacházejí funkční uplatnění ve vzdělávacím procesu po celou dobu existence záměrného působení jednotlivce nebo skupiny. Skrze tuto metodu zprostředkováváme věcné informace. Je vhodný k motivaci žáků (Skalková, 2007).

Vysvětlování jde o metodu výuky, která je známa jako frontální výuka. V této metodě pedagog pracuje s celou třídou najednou, využívá stejný obsah výuky a používá logický a systematický postup, který bere v úvahu věkové charakteristiky žáků a stav jejich aktuálních znalostí a dovedností (Skalková, 2007).

Nováková, Maňák (1969) **rozhovor** charakterizují jako metodu dialogickou, erotematickou. U rozhovoru musí být přítomni minimálně dva účastníci. Mezi učitelem a žákem se střídavě vyměňují otázky a odpovědi. Důležitou roli rozhovoru hraje větší aktivita aktérů. Při střídání otázek a jejich následujících odpovědí dochází k rozvoji poznávacího procesu žáků i k získání nových vědomostí.

Diskuse je vyjasnění určitého problému v dané skupině osob. Aby probíhala kladně, měly by předem mít připraveny argumenty k tématu, o kterém chtějí diskutovat. Kladou se zde více rozsáhlé a rozvinuté otázky nežli v rozhovoru. Pedagog diskusi vede ke správnému průběhu (Skalková, 2007).

Demonstrační metoda nebo také předvádění či pozorování je metoda, která zprostředkovává žákům vjemy a zážitky prostřednictvím smyslových receptorů. Právě tyto metody se stávají stavebními materiály pro následné psychické operace a procesy. Dává žákům možnost učit se různé jevy pozorovat, konkretizovat vnímání, ze zjištěných a prozkoumaných faktů dedukovat závěry. Metoda pozorování je nedílnou součástí metody předvádění (Maňák, Švec, 2003).

Produkční metody reprezentují motorické aktivity, činnost ruky a produktivní práci. Práce je považována za jeden z nejstarších způsobů vzdělávání dětí a mládeže, neboť mladší generace se musela zapojovat do pracovních aktivit dospělých z důvodu přežití již od útlého věku. Tyto metody a jejich prvky se uplatňují ve výchovně vzdělávacích organizačních formách, jako jsou pracovní činnosti.

Individuální práce žáka znamená vyčlenění určitého času a prostoru pro aktivní myšlenkovou nebo motorickou činnost jednotlivého žáka, které jsou plně plánovány a vedeny pedagogem. Přestože žák pracuje individuálně, je součástí skupinové výuky (Maňák, Švec, 2003).

Ve **skupinové výuce** pedagog rozděluje žáky do skupin, vyžaduje jejich aktivitu, podněcuje je ke spolupráci. V této metodě je činností žáků diskutovat, vzájemně si vypomáhat a hodnotit svou práci (Maňák, Švec, 2003).

Maňák a Švec (2003) vymezují tyto rysy skupinové výuky:

- kooperace žáků při řešení obvykle náročnější úlohy nebo problému;
- rozdělení práce mezi žáky, sdílení názorů, zkušeností a zážitků v rámci skupiny;
- vzájemná podpora členů skupiny;
- jednotliví žáci jsou zodpovědní za výsledky své společné práce.

1.3 MATERIÁLY PRO PRACOVNÍ ČINNOSTI

Rozeznáváme dva základní typy materiálů, kterými jsou přírodní materiály a technické materiály. Oba druhy se používají k práci při pracovních činnostech v základních školách. Existuje mnoho technik, které mohou učitelé použít pro práci s drobným materiálem, ale musí je volit podle věku a dovedností svých žáků (Honzíková, 2006).

Drobný přírodní materiál

Při sběru přírodního materiálu se žáci zároveň učí, jak přírodu ochraňovat a s láskou se k ní chovat. Získávají poznatky z okolí, kde žijí. Dále se dozvídají o vlastnostech materiálů, které v přírodě objevují. Využívají je při činnostech výtvarných a estetické výchovy. Z přírodních materiálů vybíráme takové, které neškodí jejich zdraví, nejsou jedovaté. Dbáme na jejich výběr z hlediska bezpečnosti a hygieny (Honzíková, 2006).

Honzíková (2006) mezi drobné přírodní materiály řadí rostlinné materiály, jako jsou kaštany, žaludy, jeřabiny, šípky, ořechy, šišky, kůra atd. Živočišné materiály jsou např. ulity, lastury a nerostné materiály. Získáváme je buď sběrem v přírodě, některé z nich mohou být také zbytky po zpracování užitkových rostlin, zatímco jiné si můžeme sami pěstovat.

Drobný technický materiál

Vše vytvořené lidskou rukou je technický materiál. Spadají sem např. kovy (měď, hliník a ocel), textilie (juty, plsti), korkové závitky, sádrokarton, plastické hmoty (molitan, plastové láhve), lepenky. Můžeme sem zařadit provázky, lepicí pásy, nitě a lepidla, které spadají do pomocných materiálů a mnoho dalšího (Honzíková, 2006).

Děti se při práci s různým materiálem učí pracovním dovednostem, které zahrnují klepání, zatloukání, lepení, vázání, trhání, skládání atd. Při pracovních činnostech je velmi důležité vhodně vybírat druh materiálu a techniku pracovní činnosti náležitě k věku a individuálním schopnostem a dovednostem dětí (Honzíková, 2006).

Práce se dřevem

Honzíková (2006) popisuje dřevo jako dětmi oblíbenou přírodní surovinu. Již od pradávna se používá k různým ochranným, pracovním a dalším účelům. Dřevo hrálo a stále hraje důležitou roli v celém vývoji lidské kultury, najdeme zde například dřevěné hudební nástroje, nábytek, hračky, nádobí a jiné (Mezi stromy, 2016). Právě proto je práce se dřevem častou pracovní činností dětí již od útlého věku. Ve světě existuje přibližně 25 000 druhů dřeva, z nichž se u nás v České republice nejčastěji používá dřevo dubů, smrků (nejproduktivnější dřevina), borovic, modřínů, olší, lip, jedlí, topolů, ořechů (vhodné k dýhování nábytku), třešně, jasanů (vhodný pro sportovní nářadí a zařízení v tělocvičně). Jednotlivé druhy dřeva se od sebe liší mnoha vlastnostmi, například silou, tvrdostí, pružností a barvou (Honzíková, 2006).

Práce s modelovací hmotou

„Modelovací hmoty jsou materiály, které vynikají plastičností (tvárností), spojivostí (samodržností), dělitelností, hutností a pevností“ (Lada, 1981, s. 98).

Podle původu rozdělujeme modelovací hmoty na umělé a přírodní. K přírodním hmotám řadíme hlínu, modelářskou sádku, druhy těst (např. marcipán). U umělých modelovacích hmot máme větší výběr. Oblíbená a nejvíce používaná je u menších dětí modelovací hmota plastelína. Hodí se k vykrajování různých tvarů a tvoření menších výtvarů. Nevýhodou je to, že dlouhodobě nedrží tvar výrobku. Tato hmota netvrdne a dá se použít opakovaně. Dále k umělým hmotám zařazujeme modurit a samotvrdnoucí hmotu FIMO (Honzíková 2006, Kociánová 1997).

S hlínou se setkáváme od útlého mládí a zařazujeme ji k neškodícím materiálům. Děti s ní mají spojeny různé hry, např. hledání zakopaných pokladů, tvoření koulí z bláta, nabírání bláta do formiček, stavění domečků, tvarování různých menších výrobků. Existuje mnoho druhů hlíny. Nejvíce se setkáváme s hlínou sochařskou, kterou lze vypálit v keramické peci (Honzíková 2006, Kociánová 1997).

Pedagog před zahájením práce s modelovací hmotou dbá na hygienu žáků. Seznámí je s tím, že modelovací hmota nepatří do úst. Důležitá pro jejich práci je podložka, kterou chráníme lavici před poškozením.

Modelovací hmotu můžeme válet, hníst, přidávat, ubírat, ohýbat, vyrývat, nastříhovat a další podobné činnosti. Při této práci se děti učí rozpoznávat vlastnosti a strukturu modelovací hmoty. Zároveň si uvědomují účel a specifika jednotlivých nástrojů a pomůcek, které se používají při práci s těmito modelovacími hmotami a dokáží je správně pojmenovat (Honzíková, 2006).

Práce s papírem

Honzíková (2006, s. 54) popisuje papír jako „*stejnou vrstvu převážně rostlinných vláken*“. Kartón je tužší papír s plošnou hmotností 150 až 250 g/m², tvořící přechod mezi papírem a lepenkou (Honzíková, 2006). „*Lepenka je papír o vyšší plošné hmotnosti, zpravidla nad 250 g/m² vznikající z několika vrstev, obvykle různého vláknitého složení, na lepenkovém stroji s válcovými síty nebo formery*“ (Honzíková, 2006, s. 54).

Základním materiálem produkce papírenského vlákna je dřevo, v našich podmínkách hlavně smrkové, jedlové, dubové, bukové, březové i osikové. Mezi ostatní suroviny patří například sláma, jednoleté rostliny a starý papír (Mezi stromy, 2016).

Mezi nejvíce používané techniky při práci s papírem na základních školách se řadí oddělování (trhání, vytrhávání, stříhání, vystřihování, řezání, vysekávání), spojování (nalepování, slepování, polepování, proplétání, sešívání), tvarování (překládání, skládání ohýbání, lisování) a úprava povrchu včetně měření, rozměřování a obkreslování tvarů (Honzíková, 2006).

Učitelé zařazují tyto techniky do plánu výuky tak, aby požadavky na zvládnutí těchto dovedností byly úměrné schopnostem dítěte. Učitel volí vhodné náměty, na kterých si dítě procvičí dané pracovní techniky. Mezi vhodné náměty řadíme různé druhy skládanek (origami, varhánky, šipka, čepice apod.). Velké využití nachází v pracovních činnostech ruličky od toaletních papírů, kartónové tubusy, papírové krabice nebo kelímky z voskovaného papíru (Honzíková, 2006).

1.4 NÁŘADÍ A POMŮCKY PŘI PRACOVNÍCH ČINNOSTECH

V současné době existuje obrovské množství pomůcek, nástrojů a nářadí vhodných pro děti, ze kterých můžeme vybrat ty nejvhodnější. Z nástrojů jsou v základních školách nejvíce používány tužky, nůžky, lepidla, štětce. V prvních třídách základní školy je třeba dbát zvýšené opatrnosti při správné manipulaci s nůžkami. Pedagog vhodně volí nářadí k tvoření. Děti seznamujeme vždy s bezpečností při použití jakéhokoliv nástroje, nářadí či pomůcky a s jeho názvem. Práci s jednotlivým nářadím můžeme doplňovat o názorné ukázky. Před danou hodinou by měl pedagog nářadí a nástroje zkontrolovat. Při tvorbě v interiéru se doporučuje chránit sebe zástěrou a stůl plastovým ubrusem, aby nedošlo k ušpinění.

Nástroje se podle funkce dělí do dvou kategorií: na činné a nečinné (Honzíková, 2015). Mezi činné nástroje patří ty, které umožňují upravovat tvar a povrch výrobku. Břit je základní součástí těchto nástrojů, jež mohou být jednoruční nebo obouruční. Mezi jednoruční nástroje patří například pily na dřevo, nože, nůžky, kruhové výsečníky, jehly a nebozezy. Obouruční nástroje zahrnují například rámovou pilu na kov, rašple nebo pilníky (Honzíková, 2015).

Nečinné nástroje, tzv. nářadí, „jsou ty, které úderem na činný nástroj, jeho uchopením, přidržením nebo upnutím usnadňují nebo zajišťují činný nástroj při provádění změny“ (Honzíková, 2015, s. 116). Nářadí lze rozřadit do následujících skupin: pomocné (kladivo, truhlářské kolovrátky, náprstky), přidržovací (kleště, pokosnice, napichovací špendlíky), upínací (zámečnický svěrák, truhlářské ztužidlo), montážní (klíče, šroubováky), měřicí (truhlářský metr, krejčovská míra, ocelové měřítko), rýsovací (pravítko a příložný úhelník). Mezi pomůcky pak patří tužky, navlhčovače, špachtle, modelovací očka a brusné papíry (Honzíková, 2015).

Přehled nářadí, nástrojů a pomůcek používaných při práci:

- nože (v nižších ročnících plastové);
- špachtle (různé druhy – plastové či dřevěné);
- navlhčovače (houbičky);
- hadříky;
- plastové misky na vodu;
- kbelíky;
- nůžky;
- lepidla;
- štětce na lepidlo (různé velikosti);

- tužky;
- hrábě;
- provázek.

1.5 BEZPEČNOST A HYGIENA PRÁCE

Bezpečnost práce je soubor opatření a pravidel, která mají zajistit ochranu zdraví a života dětí při výkonu práce. Tato opatření mají minimalizovat rizika a nebezpečí, která se mohou vyskytnout při výkonu práce a způsobit zranění (Honzíková, 2015).

„Pod hygienou práce rozumíme stanovení takových zdravotních podmínek při výkonu práce (ve výchovně vzdělávacím procesu), které mají zabezpečovat ochranu zdraví při práci“ (Honzíková, 2015, s. 109).

V pracovních činnostech má bezpečnost a ochrana zdraví důležitou roli. Opakovaným důrazem na tyto zásady během práce se snažíme vytvořit podmínky pro to, aby se bezpečnostní a hygienické zásady staly pro žáky trvalými. Je podstatné požadavky uvádět tak, aby jim každý žák porozuměl a následně je dodržoval.

Na prvním stupni základní školy žákům vždy vysvětlíme, jak nástroj, nářadí či pomůcku používat dle pracovního postupu tak, aby nedošlo k úrazu. Zdůrazníme jim, co s nástroji nesmí dělat, aby neohrozili sebe ani okolí. Žáky necháváme použít jen takové nářadí, které je bezpečné a předem zkontrolované. Při práci s nebezpečným nářadím volíme spíše individuální vzdělávací formu výuky. Je nutná asistence pedagoga, který dostatečně na jedince dohlíží. Nástroje, kterými by si mohli žáci opravdu ublížit, používá pouze pedagog, který jim vysvětluje, jak s nimi pracovat.

Důležité zásady, které bychom měli dodržovat:

- používat ochranné oblečení a prostředky;
- při práci nejíst a nepít;
- správně manipulovat s nářadím, náčiním, pomůckami i materiálem;
- dbát na udržování čistoty našeho pracovního místa a jeho okolí;
- při práci dodržovat zásady správného držení těla;
- nestrkat nic do úst;
- po skončení práce uklidit pracoviště, vše uložit na správné místo (Honzíková, 2015).

1.6 PEDAGOGIKA VOLNÉHO ČASU

Tato část se věnuje pedagogice volného času a zahrnuje teorii a praxi v oblasti vzdělávání ve volném čase. Popisuje tento vědní obor a jeho postavení v rámci obecné pedagogiky. Další podkapitoly vymezují funkce, cíle, podmínky a prostředky výchovy, které jsou pro volnočasové vzdělávání klíčové. V diskusi jsou také zahrnuty školní družiny a školní kluby, které slouží jako platformy pro volnočasové vzdělávání. Nakonec jsou popsány vlastnosti a kvality, které jsou pro pedagoga v této oblasti důležité.

1.6.1 Volný čas

„Volný čas je čas, kdy člověk nevykonává činnosti pod tlakem závazků, jež vyplývají z jeho sociálních rolí, zvláště z dělby práce a nutnosti zachovat a rozvíjet svůj život“ (Hofbauer, 2004, s. 13).

Jedná se o činnosti, do kterých člověk vstupuje dobrovolně ze svého svobodného rozhodnutí s očekáváním, že mu zážitky přinesou uspokojení. Funkce volného času jsou rekreace, zábava, rozvoj osobnosti, kompenzace a participace (Hofbauer, 2004).

Hlavní znaky volného času lze definovat takto:

- během volného času si můžeme sami vybrat, co budeme dělat, což nám přináší radost a příjemné pocity;
- volnočasové aktivity poskytují příležitosti k rekreaci, odpočinku, regeneraci a osobnímu rozvoji (Pávková, 2014).

1.6.2 Pedagogika volného času jako vědní obor

Pedagogika jako věda vznikla v 19. století a stále se vyvíjí a rozděluje do jednotlivých disciplín. Tyto disciplíny můžeme nazývat souborem pedagogických věd. Pedagogika volného času, která je jednou z nich, vznikla ve 2. polovině 19. a 1. polovině 20. století. Hovoříme tedy o počátečním vědním oboru, který se neustále rozvíjí. Pedagogika volného času se primárně zabývá výchovou ve volném čase, vlivem výuky nebo hodnotou volného času. Zahrnuje cíle, podmínky, výchovné a vzdělávací prostředky výchovy ve volném čase, které napomáhají k nezávislému a smysluplnému trávení volného času. Cílí na lidi všech věkových kategorií, od nejmenších dětí až po seniory (Pávková, 2014).

Celkovým cílem výchovy ve volném čase je naučit jedince, jak využívat a trávit volný čas tak, aby to ocenil a mělo to pro něj životní hodnotu (Novotná, 2017).

Pedagogika volného času je společenská věda, která vymezuje teoretická východiska, základní pojmy, metodické postupy i praktické rady při vykonání volnočasových aktivit. Zaobírá se otázkami managementu volného času a metodologií výzkumu. Věda o volném čase zkoumá jeho původ, historické proměny a souvislost se společenským vývojem. Tato věda úzce kooperuje s vědními obory v rámci pedagogiky (obecné, sociální, vývojové, pedagogické, didaktické i jejími dějinami), psychologie (obecné, vývojové, sociální a pedagogické). Nesmíme opomíjet aspekty sociologické, filozofické nebo politologické a zdravotnické (Pávková, 2014).

Výchovu realizují pedagogičtí pracovníci, tzv. pedagogové volného času nebo vychovatelé, kteří působí v době volného času i mimo vyučování. Pedagogové volného času jsou zaměstnání ve střediscích volného času, v různých domovech dětí a mládeže, centrech pro děti či vedou zájmové činnosti. Ve školních družinách, školních klubech, domovech mládeže, ústavech ústavní a ochranné výchovy a zařízeních sociální péče vykonává činnost vychovatel (Pávková, 2014).

1.7 ŠKOLNÍ DRUŽINY A ŠKOLNÍ KLUBY

Tato výchovná zařízení jsou nezbytnou formou mimoškolního vzdělávání, zajišťují péči o děti pracujících rodičů během školního roku a v případě potřeby i o prázdninách. Ve školních družinách i klubech se uskutečňují činnosti odpočinkové, rekreační, zájmové, sebeobslužné, veřejně prospěšné a realizuje se zde příprava žáků na vyučování. Každodenní vzdělávací aktivity v obou zařízeních vedou žáky hodnotným způsobem k trávení volného času při naplňování jejich potřeb a přání. Vychovatelé povzbuzují děti, aby samostatně přemýšlely o obsahu činností, zvažují jejich návrhy a zapojují se do diskusí o nich. Snaží se, aby děti projevily co nejvíce aktivity, samostatnosti a kreativity při přípravě, organizaci, vlastním jednání a hodnocení činností. Pedagog rozvíjí iniciativu podílet se na celkovém chodu školní družiny nebo školního klubu (Pávková, 2002).

Školní družina

Děti 1.–5. ročníků jsou v péči školních družin, které jsou rozděleny do jednotlivých oddělení. Pokud je školní družina samostatná, musí dodržovat svůj vnitřní řád určující pravidla provozu. Družina nabízí různé zájmové kroužky, do kterých se děti mohou zapojit. Dětem jsou poskytovány rekreační, odpočinkové, sportovní a výchovně vzdělávací aktivity.

Školní družiny také zajišťují péči o děti v brzkých ranních hodinách před vyučováním nebo odpoledních hodinách po vyučování (Pávková 2002).

Školní klub

Školní klub pracuje na základě dobrovolné docházky. Navštěvují ho žáci 2. stupně základní školy. Respektuje věkové charakteristiky žáků a poskytuje jim větší volnost a nezávislost. Pedagog podněcuje k samostatnému rozhodování a spolupráci žáků, nechává jim možnost podílet se na tvorbě týdenního programu. Školní klub nabízí spontánní činnosti, příležitostné akce a různé zájmové kroužky (Pávková, 2002).

1.8 FUNKCE VÝCHOVY VE VOLNÉM ČASE

Volnočasové vzdělávání je specifickou oblastí výchovy, tudíž lze vymezit její funkce, které se v praxi prolínají. Pávková (2014) mezi základní funkce řadí výchovně vzdělávací, zdravotní, sociální a preventivní.

Výchovně vzdělávací funkce spočívá v záměrném a cílevědomém působení na osobnost vzdělávaného jedince. Podmínky pro volný čas mají potencionál ovlivňovat psychické, fyzické a sociální aspekty, rozvíjet duševní schopnosti, emoce a např. odpovědnost, vytrvalost či spolehlivost, které spadají do volných vlastností. Rekreační vzdělávání je specifickou oblastí výchovy. Výchovně vzdělávací funkce dobře fungují tehdy, když volíme správné pedagogické prostředky, které dodržují zvláštnosti výchovy. Výchova ve volném čase utváří prostředí pro uspokojování potřeb, zájmů, schopností. „*Účastníci si osvojují vědomosti a dovednosti žádoucí pro život mezi lidmi. Utváří se také vztah k celoživotnímu vzdělávání jako přirozené součásti lidského života*“ (Pávková, 2014, s. 15).

Zdravotními funkcemi výchovy se rozumí veškeré vzdělávací aktivity, které podporují zdravý tělesný, duševní a sociální rozvoj vzdělávaných osob. Pro tuto funkci jsou ideální pracovní činnosti mimo školní třídu, protože podporujeme všechny důležité složky. Zahrnout pohybové aktivity, které s dětmi děláme venku je klíčové, protože jsou na čerstvém vzduchu. Pedagog vede k dodržování zásad bezpečnosti práce a utváří příjemné klima (Kratochvílová, 2004).

Sociální funkce má zajistit bezpečnost, dozor nad dětmi a jejich trávení volného času mimo školu. Zajišťuje nové sociální vztahy a přátelství s jednotlivci, kteří se zajímají o stejné věci nebo mají podobné zájmy. Děti ve skupinách zaujímají různé pozice a sociální

role. Při práci s přírodními materiály v malých skupinách mohou žáci zlepšit své sociální vnímání a komunikační dovednosti prostřednictvím nenásilného sociálního učení (Pávková, 2008).

Preventivní funkce zajišťuje a poskytuje primární prevenci proti kázeňským přestupkům, lhaní, krádežím, šikaně, napadení, vandalismu, sexuálním problémům, rasismu a mnoha dalším. Dítě, které svůj volný čas využívá správně a smysluplně, by nemělo propadat patologickým jevům (Pávková, 2014).

1.9 CÍLE, PODMÍNKY A PROSTŘEDKY VÝCHOVY

Jednu z nejdůležitějších rolí v pedagogice hrají cíle, podmínky a prostředky. Pedagog ve své vzdělávací činnosti stanoví vzdělávací cíle. Měl by předpokládat, čeho chce prostřednictvím výchovných cílů u jedinců docílit. Účel je základním znakem výchovy. Pro stanovení rozumných cílů je nutné porozumět podmínkám výchovy, za kterých vzdělávací proces probíhá. Pedagog volí vhodné prostředky výchovy podle předem zvolených cílů a podmínek. Různé obory vzdělávání mají své specifické cíle, podmínky a prostředky. V tomto ohledu můžeme porovnávat obory domácího vzdělávání, školního vyučování a vzdělávání ve volném čase. Cíle mají různou míru obecnosti, některé jsou velmi obecné jiné dílčí či specifické. Při volbě výchovného cíle přihlížíme k věkovým kategoriím, výchovným institucím a druhům činností (Pávková, 2014). Z všeobecného cíle výchovy ve volném čase, který se zaměřuje na kvalitní využití a strávení volného času, lze formulovat mnoho cílů dílčích:

- *„naučit vychovávané jedince efektivně odpočívat,*
- *umět volit účinné formy rekreace,*
- *rozvíjet zájmy, podporovat aktivní zájmy,*
- *objevovat a rozvíjet specifické schopnosti,*
- *uspokojovat a kultivovat potřeby,*
- *naučit jedince vhodně využívat dostupných materiálních prostředků pro trávení volného času,*
- *vést k celoživotnímu vzdělávání“* (Pávková, 2014, s. 18).

Výchovný proces probíhá za určitých podmínek, při kterých je kladen důraz na vhodnou volbu cílů i prostředků. Podmínky dělíme na vnitřní (věkové kategorie, individuální zvláštnosti) a vnější (prostor, materiální vybavení, jednotlivci i sociální skupiny). Pomocí

vnitřních podmínek můžeme u dítěte rozvíjet zájmy, schopnosti či charakterové vlastnosti. Znalost věkových charakteristik je pro pedagogy volného času velmi důležitá, jelikož vykonávají svou činnost často ve věkově heterogenních skupinách. Při práci v těchto skupinách je o to důležitější správně volit cíle a prostředky tak, aby práce byla přínosná, přiměřená a zajímavá pro všechny věkově zastoupené kategorie (Pávková, 2014).

K dosažení výchovných cílů při dodržování podmínek volí pedagog výchovné prostředky (výchovné subjekty, obsah výchovy, výchovné metody a formy, materiál, výchovné využívání mimo výchovných vlivů (Pávková, 2014).

1.10 OSOBNOST PEDAGOGA VOLNÉHO ČASU

Pedagog volného času zastává mnoho dalších rolí je diagnostik, který se zabývá potřebami a zájmy svých žáků. Jako poradce, který radí, jak vhodně využít volný čas, utváří a pěstuje u jedinců správné denní návyky. Podněcovatel podporuje rozvoj v kognitivní, emocionální i v senzomotorické rovině, rozvoj individuálních schopností, vloh i nadání. Dále je v roli organizátora, který připravuje a realizuje aktivity, při nichž se žák pobaví, zrelaxuje, vyrovná se sám se sebou. Za skladbu a průběh volného času odpovídá koordinátor (Vážanský, 2001).

Pedagog by měl být nápaditý, tvořivý, kreativní, zásadový, čestný, spravedlivý, optimistický a prožívat radosti ze své práce, trpělivý, flexibilní, empatický a dokázat tak pronikat do vnitřního světa žáka. Velmi důležité je pro pedagoga sebeovládání, důslednost a tvořivé myšlení. Dobrý pedagog dokáže u dětí vzbudit zájem o volnočasové aktivity jedinečnou motivací. Má přirozenou autoritu bez zvláštního úsilí. Zásadní je, aby měl rád děti, uměl je akceptovat a při práci s nimi komunikovat. V komunikaci se snaží vidět svět očima druhých. Obecně by měl být pedagog ochoten pracovat na svých kvalitách, prohlubovat znalost vlastního já, zdokonalovat svou emoční inteligenci či navštěvovat různé vzdělávací instituce či kurzy (Vážanský, 2001).

1.11 PRACOVNÍ ČINNOSTI MIMO ŠKOLNÍ TŘÍDU

„Některým dětem sezení ve třídě tolik nevdá, ale jiné ožijí a rozkvetou, když mohou být venku. Kdybychom pořád jenom seděli v lavici, myslím, že bychom poškodili rozvoj mnoha dětí“ (Daniš, 2018, s. 9).

Výchova mimo vyučování

„Uskutečňuje se výchovnou a vzdělávací činností organizovanou školou mimo povinné vyučování a činností ostatních institucí a organizací, které se podílejí na výchovně vzdělávací práci s dětmi a mládeží“ (Bláha, 1985, s. 165).

Obsahem výchovně vzdělávací činnosti směřuje ke kolektivní výchově žáků. Je zaměřená ke smysluplnému využití volného času. Dále je součástí výchovy zaměřenou na zájmovou, vzdělávací činnost mimo školu, pomoc slabším žákům se vzděláním i rozvoj talentovaných dětí. Pomáhá nasměrovat žáky k volbě povolání (Bláha, 1985).

Koncepce výchovy mimo vyučování vyzdvihuje v pedagogických přístupech hojně principy podstatné pro rozvoj této oblasti výchovné práce proto, aby mimo vyučování byla výchovná činnost dětem blízká a pro ně zajímavá, a tedy ve svých dopadech na děti i pedagogicky účinná.

Jedná se o následující principy:

- princip podporující společenský zájem o to, aby každý žák kromě povinného vyučování také dobrovolně přispíval k prospěchu ostatních skrze zájmové činnosti;
- princip dobrovolné účasti žáků na nepovinných aktivitách mimo vyučování a pedagogického vedení těchto aktivit;
- princip pestrosti a zajímavosti, který se zaměřuje na rozmanitost obsahu a forem práce s žáky v době mimo vyučování;
- princip, který se soustředí na sociální a individuální rozvoj žáků v rámci skupin a kolektivů při činnostech mimo vyučování;
- princip podporující maximální aktivitu dětí při veškerých aktivitách ve výchově mimo vyučování (Bláha, 1985).

Přírodní prostředí

Je známo mnoho přínosů pobytu v přírodě pro zdraví. Mezi zdravotní výhody patří snížení úmrtnosti, posílení imunitního systému a prevence astmatu. Pobyt v přírodě také zlepšuje náladu, zvyšuje spokojenost a snižuje riziko stresu a depresí. Pozitivní přínosy pro děti jsou: lepší výsledky vzdělávání, delší doba soustředění, zvyšuje se zájem o učení, snižuje se rizikové chování. Děti mají pozitivní přístup k výuce venku, protože je baví a aktivity jsou pro ně zajímavější. Učení v přírodě navyšuje zájem žáků o učení a podporuje jejich aktivní účast na výuce (Daniš, 2018).

Školní zahrada

Je koncipována jako moderní výukový prostor, který umožňuje učitelům či pedagogům začlenit do jejich plánů různé interdisciplinární postupy a poskytuje žákům dynamické prostředí k pozorování, objevování, experimentování a vzdělávání (Smith & Motesbocker, 2005; Robinson & Zajicek, 2005; Cutter-Mackenzie, 2008, cit. Podle Vácha, 2015). Žáci mohou v prostorách školní zahrady získávat zkušenosti z reálného života rychleji a názorněji než z učebnicových příkladů (Williams & Brown, 2012, cit. Podle Vácha, 2015). Školní zahrady představují pro žáky perfektní místo pro přímý kontakt s přírodou. Umožňují propojovat různé znalosti z předmětů jako jsou matematika, výtvarná výchova, a dalších (Sobel, 2004, cit. Podle Vácha, 2015). Umožňují zapojovat do výuky různé výukové styly, které zdůrazňují aktivitu žáka. Učení ve známém prostředí je snadněji představitelné, snazší na přípravu a obvykle není školní zahrada příliš daleko. Toto prostředí působí na žáky po vyučování a podporuje větší rozvoj kreativity, představivosti a sociálního propojení. Poskytuje dětem větší rozmanitost hry a sportu a podporuje participaci všech dětí i přes jejich odlišnosti (Daniš, 2018).

2 PRAKTICKÁ ČÁST

V praktické části bakalářské práce se věnuji přípravě metodických úkolů a jejich grafické prezentaci pro praktické využití, otestování několika z nich pomocí pilotního ověření a následnému hodnocení. Úkoly jsou vytvářeny a realizovány v prostředí školní družiny, avšak dají se využít i mimo ni.

Na školní zahradě v ZŠ Doctrina je venkovní učebna, kde se mohou shromáždit všichni žáci. Tento prostor jsem zvolila k ověření metodických listů, jelikož ho žáci dobře znají. Realizace praktické části v přírodě usnadňuje porozumění tomu, jak příroda v různých ročních obdobích funguje a co vše nám nabízí k tvoření.

„Vědci dokazují, že odpočinek, hra a výuka v přírodě zlepšují učení a studijní výsledky dětí. Výuka v přírodě jako plnohodnotná výchovná a vzdělávací strategie, potom přináší ve školách celou řadu pozitivních efektů“ (Daniš, 2016, s. 23).

2.1 OBECNÉ INFORMACE K METODICKÝM LISTŮM

Tato část práce je určena všem volnočasovým pedagogům, kteří pracují s žáky mimo školní budovu. Metodické listy přinášejí náměty pro doplnění či oživení edukačních činností žáků v základních školách.

Metodické listy představují soubor osmi činností. V pedagogické praxi je lze realizovat jako jednotlivé lekce, které na sebe nenavazují. Pro lepší orientaci je každý metodický list zvlášť graficky zpracován. Jednotlivé činnosti lze částečně upravit a přizpůsobit vlastním potřebám. Pro pedagogy je v každém listě popis činnosti k realizaci.

Tyto aktivity jsou popsány tak, aby je pedagogové mohli realizovat téměř kdekoli venku. Najdou uplatnění na školních zahradách, v lesích a parcích od jara do zimy. Právě v těchto obdobích se nachází potřebný materiál pro tvoření s žáky. K jednotlivým pracím je potřeba nasbírat mnoho přírodních materiálů, které lze využít ke každé z jednotlivých aktivit.

Metodické listy jsou vytvořeny pro věkově heterogenní skupinu. Při plánování aktivit ve věkově heterogenních skupinách by pedagog měl zvážit cíle, které by byly vhodné pro tvoření činností či aktivit pro mladší i starší žáky. Tyto skupiny přinášejí spousty výhod. Mladší žáci se lépe adaptují, zdokonalují v mluveném projevu, rozvíjí si slovní zásobu, která je u starších žáků obsáhlejší nežli u mladších dětí (Kořátková 2014). Starší žáci se snaží najít způsob, jak předat a vysvětlit mladším žákům nějaké informace. Snaží se najít vhodná slova

a opakují tyto informace v různých formulacích, aby byly pro mladší žáky srozumitelné. Pro starší žáky je toto vysvětlování cenné jako aktivní proces zpřesňování svých myšlenek (Kořátková 2014).

2.2 METODICKÁ PŘÍPRAVA SÉRIE ÚKOLŮ

Metodické listy jsou rozepsané do jednotlivých časových dotací tak, aby se práce dala zvládat při běžném chodu družiny. Každý metodický list má své vlastní téma a název aktivity. Nedílnou součástí těchto metodik jsou předem stanovené cíle, které je v průběhu aplikování činností v praxi nutno dosáhnout. Dále má také vymezenou časovou dotaci, která vymezuje čas jednotlivých aktivit a seznam pomůcek a potřebných materiálů pro aktivitu. Může se jednat o nářadí, dekorační materiály či jednotlivé listy sloužící k motivačním částem. Je zde popsána metodika, ve které se popisuje průběh aktivity a jednotlivé kroky, které mají být provedeny. Nalezneme zde i metody a organizační formy činností. Na závěr je uveden způsob, jakým se bude aktivita hodnotit. Může se jednat o formu sebehodnocení nebo hodnocení pedagogem. Metodický list je užitečným nástrojem pro učitele, ale může být využit i jinými vzdělávacími pracovníky, kteří se zabývají vzděláváním dětí.

Hlavní cíle programu

Jedním z hlavních cílů praktické části bakalářské práce je podpořit trávení volného času dětí v přírodě. Práce venku v přírodě umožňuje žákům prožívat přírodu v praxi a spojit teoretické znalosti se skutečnými zážitky. Tento přístup podporuje u žáků rozvoj smyslů a kreativity, což může zlepšit jejich schopnost učit se a zapamatovat si informace. Pracovní činnosti venku mohou žákům nabídnout mnoho různých zážitků a zkušeností, které nemohou být aplikovány ve třídě. Dalším cílem je porozumění přírodě: Práce venku s přírodními materiály může pomoci žákům navázat silnější spojení s přírodou a rozvíjet jejich vztah k ní. Tím se podporuje jejich schopnost vnímat krásu a hodnotu přírody a rozvíjí se jejich enviromentální vědomí. Následujícím cílem je povzbudit žáky k využívání pouze přírodních materiálů, které jsou snadno obnovitelné a nezatěžují životní prostředí, jako jsou listy, květiny a další materiály, které jsou snadno dostupné v jejich okolí. Posledním cílem je rozvíjet u žáků schopnost vnímat krásu a hodnotu přírody a podporovat jejich enviromentální vědomí prostřednictvím práce s přírodními materiály. K dosažení hlavního cíle jsou vypracovány metodické listy, které jsou zaměřeny na využití různých přírodních materiálů. Přírodní prostředí poskytuje žákům větší rozvoj kreativity a představivosti (Daniš, 2016). Měli bychom proto našim žákům umožnit trávit co nejvíce času venku, protože to napomůže k jejich zdravému vývoji. Vědět, co dělat pro zajištění bezpečnosti sebe a spolužáků, dodržovat hygienická pravidla, dbát na správné držení těla při činnostech a správný úchop při výběru správného nářadí pro práci. Pro dosažení těchto cílů jsou stanoveny krátkodobé cíle pro jednotlivé konkrétní činnosti.

Hlavní cíle
<ul style="list-style-type: none">
- Porozumění přírodě: Práce venku s přírodními materiály může pomoci žákům návázat silnější spojení s přírodou a rozvíjet jejich vztah k ní. Tím se podporuje jejich schopnost vnímat krásu a hodnotu přírody a rozvíjí se jejich environmentální vědomí.
- Podpora kreativity a fantazie: Přírodní materiály jsou velmi variabilní a mají různé vlastnosti. Díky tomu žáci mohou vytvářet nekonečné množství různých uměleckých děl, což podporuje jejich kreativitu a fantazii.
- Podpora udržitelnosti: Práce s přírodními materiály může podpořit udržitelnost tím, že žáci se učí, jak využívat přírodní materiály.

Volba výukových metod a organizačních forem

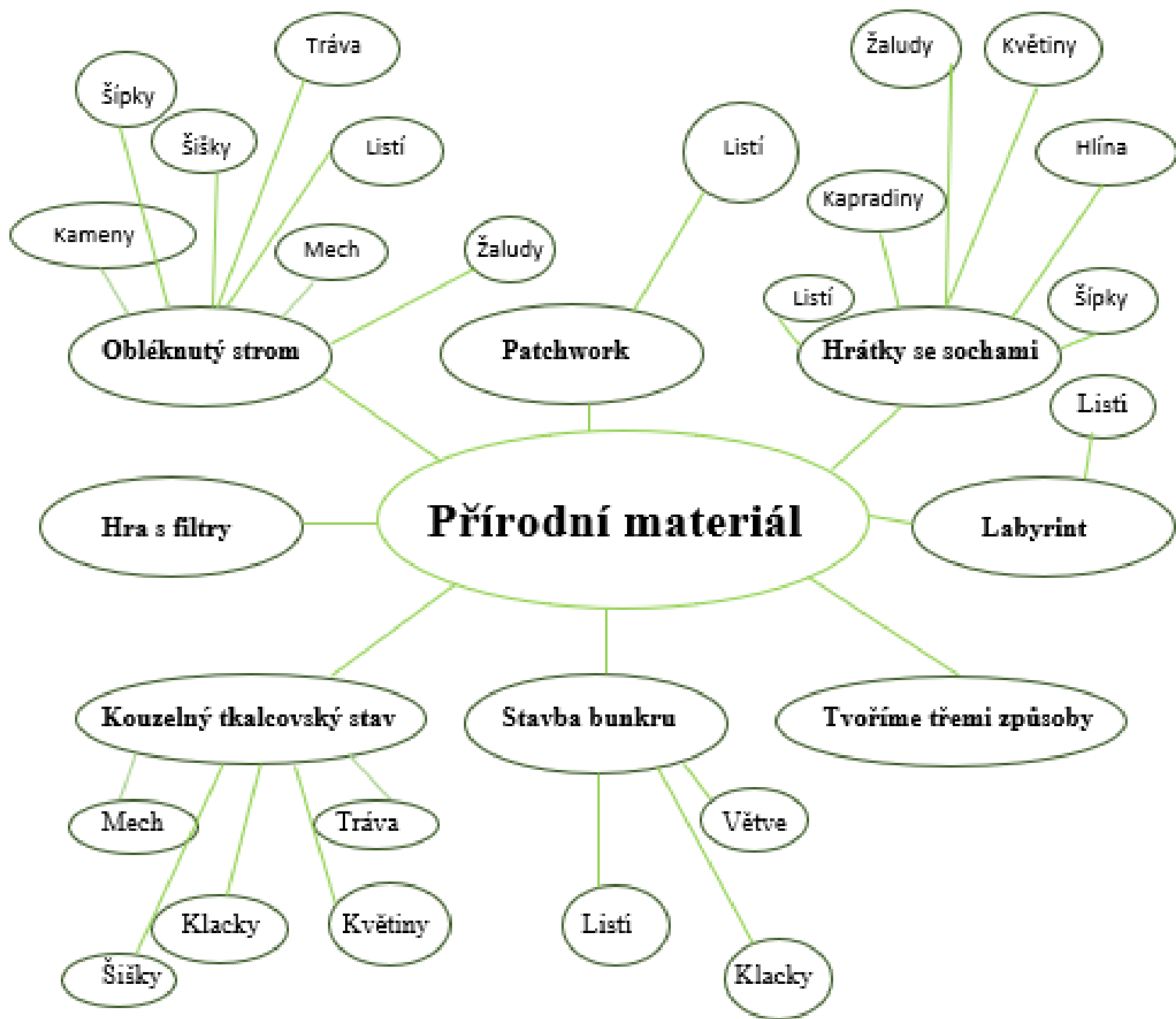
Metody i formy jsou zvoleny na základě principů využívaných v pedagogice volného času. Metodami využívanými v programu jsou rozhovor strukturovaný (vedení aktivit, motivace, reflexe), diskuse, vysvětlování, pozorování a hra.

Mezi nejčastěji využívané organizační formy byly zařazeny hromadné aktivity (jako například pohybové hry, stavba bunkru či labyrintu). Další činnosti byly individuální, mezi které spadají aktivity z některých metodických listů (tkalcovský stav, hrátky se sochami, listový patchwork apod.).

Příprava

Před realizací všech aktivit došlo k realizaci myšlenkové mapy, ve které byly zaznamenány různé činnosti. K nim se postupně zjišťovalo, jaké přírodní materiály se dají k těmto aktivitám lehce najít a využít. Celá myšlenková mapa byla realizovaná s dopomocí vychovatelky družiny základní školy, ve které proběhla veškerá realizace.

Obrázek 1 - Myšlenková mapa

Reflexe účastníků programu

Při průběžné reflexi s žáky nejčastěji používáme metodu pozorování či neformální rozhovory se skupinou žáků. Když hodnotíme každou lekci jako celek, vždy na konci zvolíme hromadnou aktivitu, kterou je diskuse s připravenými otázkami. Tím zjišťujeme názory a dojmy žáků na aktivity a také získáváme zpětnou vazbu, kterou můžeme použít k ověření nově získaných informací.

Během aktivit i po jejich ukončení jsme využívali reflexi. Zjišťovali jsme například, zda naše skupina pracovala v souladu s našimi plány, zda jsme dodrželi stanovený časový rámec, zda jsme dosáhli stanovených cílů, zda byli žáci zapojeni a zda spolupracovali navzájem. Kromě toho jsme se také zamýšleli nad tím, zda jsme byli schopni žáky motivovat k jednotlivým aktivitám.

2.3 JEDNOTLIVÉ ČINNOSTI

Tabulka 2 – Metodický list č.1 – Obléknutý strom

metodický list č. 1 – OBLÉKNUTÝ STROM	
Téma:	Venkovní pracovní činnost na jaro, podzim i zimu
Název:	Obléknutý strom
Edukační cíl (konkretizované očekávané výstupy – KOVY)	
<ul style="list-style-type: none"> - Žák umí pojmenovat části stromu. - Žák pojmenuje základní druhy stromů (dub, buk, bříza, smrk). - Žák popíše, co potřebuje strom ke svému růstu. - Žák se pohybuje na čerstvém vzduchu a pozoruje okolní přírodu (rozvoj orientace v prostoru a vnímání, podpora zdraví, podpora ekologického myšlení). - Žák získává zkušenosti s prací s různými materiály.	
Časová dotace, harmonogram činnosti:	
<ul style="list-style-type: none"> - 30 minut - Motivace – procházka a pozorování přírody, sběr potřebného materiálu - Hlavní část – diskuse na téma stromy (růst, ochrana na zimu, druhy...), hromadná činnost (zdobení stromu)	

Metody a formy:
Pozorování, diskuse, rozhovor, hromadná reflexe činnosti, hromadná činnost – tvorba díla.
Pomůcky:
Přírodní materiál (šišky, kameny, tráva, mech, listí, šípky, žaludy atd.), bavlnky nejrůznějších barev, nůžky.
Obsah:
<p>Příprava: zajistit pomůcky</p> <p>MOTIVACE:</p> <p>Procházka přírodou je v každém ročním období jiná. Na jaře s žáky pozorujeme, jak se příroda začíná probouzet ze zimního spánku. Na větvích stromů si žáci všimají nalitých pupenů, z kterých vyrostou listy.</p> <p>Diskutujeme, z čeho se strom skládá. Pro lepší pochopení k tomuto tématu používám dřevěnou skládačku stromu. Základ jsou kořeny, kterými nasává vodu z půdy. Ta se dostává do kmene a všech částí větví, které tvoří korunu stromu. Žákům vysvětlíme, jak důležitou roli má kůra na kmenech, která chrání strom před vysycháním. S pomocí slunečních paprsků produkují listy sladkou mizu, která se vrací z kmene ke kořenům a slouží tak k růstu nového dřeva. Koruny stromů produkují kyslík, který dýcháme, i čistí ovzduší. Upozorňuji žáky, když jsou v létě velká tepla, jak je důležitý déšť, aby příroda nevyschla a bylo vše krásně zelené. S příchodem podzimu listnaté stromy opadávají. Příroda se pomalu chystá k zimnímu spánku.</p> <p>Postupně navážeme na změnu barev listí v korunách během celého ročního období. Zeptáme se žáků, jaké barvy by si mohl strom obléct, jak bychom mu mohli pomoci se ozdobit.</p> <p>„Co kdybychom si společně vyzdobili strom v naší školní zahradě pomocí bavlnky a přírodních materiálů?“ Vytvořili bychom tak nejen krásnou dekoraci, ale také bychom se společně pobavili a prohloubili své vztahy.</p> <p>Snaha odlišit stromy na školní zahradě oproti stromům, které jsme pozorovali na procházce.</p> <p>= aktivita zdobení stromu pomocí přírodních materiálů a bavlny má mnoho pozitivních vlivů na děti. Může být velmi příjemným způsobem, jak trávit čas společně a zároveň</p>

podporovat rozvoj kreativity, ekologického myšlení a sociálních dovedností. Vede žáky k tomu, jak být ohleduplní k životnímu prostředí. Aktivita pomáhá žákům porozumět tomu, jak je důležité chránit a respektovat přírodu.

Otázky: Jaká část stromu nasává vodu z půdy a proč? Proč má strom kůru a před čím ho chrání? Co produkují listy? K čemu je důležitá sladká míza? Co produkuje kyslík?

PRACOVNÍ POSTUP:

Každému žákovi dáme kousek bavlnky a jeho úkolem je pevně ji omotat kolem kmenu stromu tak, aby tam držela. V další fázi nasbírají v omezeném čase cca 10 minut co nejvíce přírodních materiálů (šišky, kameny, trávu, mech, listí, šípky, žaludy atd.), kterými strom ozdobíme tak, že žáci zastrkávají materiál za omotanou bavlnku kolem stromu.

Ozdobený strom na zahradě zůstane déle.

REFLEXE:

Hodnocení činnosti proběhne v kruhu u díla.

Prohlídka a popis díla – s žáky si dané dílo prohlédneme a zhodnotíme si, jak vypadá jejich výsledná práce, zda byli kreativní a zda dokázali pracovat s přírodními materiály. Každý z žáků ukáže a popíše část/prvek, které zdobil.

Hodnocení postupu – šlo vám to? Co byste udělali jinak? Co byste chtěli vylepšit nebo změnit? Co se ti nejvíce líbilo na této aktivitě? Které přírodní materiály jsi použil(a) a proč sis je vybral(a)? Jak bys popsal(a) svou práci na stromečku? Co jsi na něm vytvořil(a)? Vyzkoušíte činnost i mimo družinu?

Tabulka 3 – Metodický list č.2 – Tkalcovský stav

metodický list č. 2 – TKALCOVSKÝ STAV	
Téma:	Venkovní pracovní činnost na léto, jaro, podzim
Název:	Tkalcovský stav
Edukační cíl (konkretizované očekávané výstupy – KOVY)	
<ul style="list-style-type: none"> - Žák se seznámí s pojmem tkalcovský stav a k čemu slouží. - Žák vytvoří kostru stavu. - Žák dbá na bezpečnost práce. - Žák si vyzkouší novou techniku i kombinaci materiálů a způsob práce. - Žák vytváří různé vzory a kombinace barev pomocí různých druhů přírodních materiálů. - Žák podporuje schopnost vizualizace (žák přemýšlí o tom, jak různé barvy a vzory spolu fungují). - Žák rozvíjí schopnost sdílet a prezentovat svou práci. 	
Časová dotace, harmonogram činnosti:	
<ul style="list-style-type: none"> - 50 minut - Motivace – Pohybová hra Gordický uzel - Hlavní část – diskuse na téma tkalcovský stav (co je to, využití, materiál), individuální činnost – výroba tkalcovského stavu 	
Metody a formy:	
Motivace – hromadná činnost, individuální činnost – tvorba díla, hromadná reflexe činnosti	
Pomůcky:	
4 klacky zhruba stejné velikosti, provázek, veškerý přírodní materiál, který se dá nalézt v přírodě (květiny, listy, tráva, malé větvičky, mech, sláma, šišky).	
Obsah:	
Příprava: zajistit pomůcky	
MOTIVACE:	
Pohybová hra s názvem Gordický uzel.	

Hráči stojí v kruhu. Zavřou oči, na povel položí levou ruku do kruhu a pokusí se někoho chytit za ruku. Když jsou všichni žáci chyceni, provedou to samé s pravou rukou. Pak otevřou oči a dozvědí se, že jsou kompletně zapleteni.

Druhá fáze hry spočívá v rozvázání lidského uzlu bez rozvázání rukou. Žáci se mohou otáčet, skákat, přenášet hráče z jednoho konce uzlu na druhý, cokoliv, ale nesmí se pustit.

Výsledkem může být prvotní kolo, i když v nepatrně jiném seřazení, nebo (obvykle) několik jednotlivých kroužků. (Hranostaj.cz)

Otázky: Víte, co je tkalcovský stav? K čemu tento nástroj slouží? Jaký materiál můžeme ke tkaní využít? Jaký materiál je pro tvorbu nejlepší?

PRACOVNÍ POSTUP:

Žáci najdou čtyři rovnější klacky, které se dají přes sebe tak, aby vznikl obdélník nebo čtverec. V každém rohu vznikne kříž, kolem kterého omotáme provázek a zakončíme uzlem.

V dalším kroku navážeme provázek na jednu stranu klacku a natáhneme k protilehlé straně, kde ho obtočíme, a stejným způsobem pokračujeme až do konce kostry stavu. Osnovu kostry máme hotovou.

Žáci nasbírají přírodní materiál (listí, klacíky, šišky, žaludy, mech, kaštiny, šípky, rostliny atd.). Každý si vybere, co se mu líbí, a proplétá to osnovou provázků jedním směrem vodorovně neboli útkem.

Na tkalcovském stavu žákům vzniká výsledné dílo. Během zaplétání nasbíraných přírodnin necháme žáky pozorovat, které materiály jdou zaplétat jednodušeji a které naopak obtížněji.

REFLEXE:

Hodnocení činnosti proběhne v kruhu u děl.

Prohlídka a popis díla – každý z žáků ukáže a popíše své dílo.

Hodnocení postupu – šlo vám to? Co byste příště udělali jinak? Jaký materiál se vám nejlépe/nejhůře zapléтал? Vyzkoušíte činnost i mimo družinu? Co vás překvapilo, co se vám nejvíce líbilo a co vám naopak nedělalo radost? Jak se vám pracovalo s materiálem?

Tabulka 4 – Metodický list č.3 – Hrátky se sochami

metodický list č. 3 – HRÁTKY SE SOCHAMI	
Téma:	Venkovní pracovní činnost na jaro, léto, podzim
Název:	Hrátky se sochami
Edukační cíl (konkretizované očekávané výstupy – KOVY)	
<ul style="list-style-type: none"> - Žák si vyzkouší vytvořit originální sochu. - Žák získává povědomí o tom, jakým způsobem se dá vytvářet umělecké dílo s omezenými materiály. - Žák získá povědomí o udržitelnosti (použitím bláta jako přírodního materiálu, který lze snadno recyklovat a opakovaně použít). 	
Časová dotace, harmonogram činnosti:	
<ul style="list-style-type: none"> - 60 minut - Motivace – hra na sochaře a sochy - Hlavní část – Příprava hmoty, vytváření plastik 	
Metody a formy:	
Hromadná činnost – motivace, diskuse, hromadná reflexe činnosti, tvorba díla – individuální činnost	
Pomůcky:	
Hlína, voda, písek, jíl, menší nádoby, větší nádoba, látky na utírání, lopatky, špachtle, přírodniny (větvičky, květiny, mech, šípky, kapradí atd.).	
Obsah:	
<p>Příprava: zajistit pomůcky</p> <p>MOTIVACE:</p> <p>Pro tuto hru vymežíme prostor, kde se žáci mohou volně pohybovat. Z kolektivu hráčů, se kterými budeme hrát hru na sochy a sochaře, vybereme jednoho žáka, který bude představovat „sochaře“. Žáci se pohybují v daném prostoru. Mohou si povídat, posedávat, tancovat i zpívat. Na pokyn sochaře „nepohnout se“ všechny sochy musí zůstat v daném nehybném pohybu. Sochař je začne obcházet. Může se sochami hýbat, např. zvedat ruce, upravovat účes, rozesmávat. Když si sochař všimne nějakého pohybu či smíchu, vypadává</p>	

socha ze hry. Žáci, kteří vypadnou ze hry, se promění v další sochaře a pomáhají s rozesmáváním zbylých soch.

PRACOVNÍ POSTUP:

Žáci vezmou větší nádobu – kbelík, do kterého pomocí lopatky naberou hlínu, písek a předem připravený jííl a smíchají to s vodou. Vznikne jim hmota, kterou si rozdělí do menších nádob podle počtu skupinek, do kterých žáky rozdělíme. Takto máme připraveno na tvoření. Mohou to být hlavy zvířátek, obličejů a různé sošky. Takto vytvořená díla se mohou dotvořit přírodními materiály (vousy z mechu, oči ze šípků, vlasy z trávy atd.). Na závěr si děti pojmenují své výrobky a mohou k nim vyprávět příběh.

REFLEXE:

Hodnocení činnosti proběhne u jednotlivých děl.

Prohlídka a popis díla – každý z žáků ukáže a popíše, co vytvořil.

Hodnocení postupu – jak se vám pracovalo s vytvořeným materiálem pro tvorbu soch? Bylo to snadné nebo obtížné? Co vás překvapilo, co se vám nejvíce líbilo a co vám naopak nedělalo radost? Vyzkoušíte činnost znovu? Co jste se při tvorbě naučili a co byste příště udělali jinak?

Tabulka 5 – Metodický list č.4 - Tvoříme třemi způsoby

metodický list č. 4 – TVOŘÍME TŘEMI ZPŮSOBY	
Téma:	Venkovní pracovní činnost na jaro, léto, podzim i zimu
Název:	Tvoříme třemi způsoby
Edukační cíl (konkretizované očekávané výstupy – KOVY)	
<ul style="list-style-type: none"> - Žák pozoruje a všímá si přírody v okolí. - Žák dokáže porovnat tři různá zobrazení téže věci. - Žák popíše jejich společné a rozdílné rysy. - Žák se bezpečně pohybuje v přírodním prostředí. 	
Časová dotace, harmonogram činnosti:	
<ul style="list-style-type: none"> - 90 minut - Motivace – Hra Bingo - Hlavní část – Brainstorming, volba místa, pozorování, fotografie a kresba, pozorování, výsledek 	
Metody a formy:	
Hromadná činnost – motivace, diskuse, brainstorming, hromadná reflexe činnosti, individuální činnost	
Pomůcky:	
Telefon s fotoaparátem, tužky, podložky, pracovní listy, hrací karty (Bingo).	
Obsah:	
<p>Příprava: zajistit pomůcky, zvolit vhodné místo</p> <p>MOTIVACE:</p> <p>Na začátku naší cesty každý žák dostane jednu hrací kartu o rozměrech 3x3 políček, v nichž jsou umístěny obrázky s přírodním motivem viz příloha č. 1. Při chůzi na zvolené místo budou žáci odškrtnávat jednotlivé přírodní motivy, které během této cesty zahlédnou. Vyhraje žák, kterému se prvnímu podaří zaškrtnout tři políčka v sloupci, řadě nebo úhlopříčce.</p>	

PRACOVNÍ POSTUP:

Brainstorming: S žáky povedeme krátký brainstorming, ve kterém je pedagog tzv. zapisovatel nápadů. Hlavním tématem je zobrazení. Zapisovatel sedí uprostřed, všechny děti si posedají kolem něho, tudíž vznikne kruh.

Otázky: Můžete najít rozdíly na zobrazení té samé věci? Můžete najít něco společného na zobrazení té samé věci? V čem se podle vás bude lišit, když se podíváte na zobrazení ve skutečnosti, na fotografii nebo na papíru?

Pedagog podporuje pouze nápady žáků, nekritizuje je nebo nehodnotí, nepřidává své vlastní názory. Důležité je, aby pedagog zapsal veškeré nápady žáků.

Volba místa + pozorování, fotografie, kresba: V určeném prostoru si každý žák najde místo, kde bude pozorovat objekt, který si detailně prohlédne a prozkoumá, zdokumentuje na fotoaparát a následně zaznamená pomocí kreslení do pracovního listu.

Žákům se snažíme dát vhodné podněty k tomu, co mohou zpracovávat (pouze různé přírodní materiály). Může to být detail listů, stromů a její kůry, mech atd. Zvolí si to, co je zaujme z předem stanovené nabídky.

Porovnání + výsledek: Zde využijeme Vennova diagramu, kdy budou žáci porovnávat jednotlivé obrazy. Každý kruh představuje jedno zobrazení (realita, fotka, výkres), do každého z nich napíšou, co je pro ně nesrovnatelné (odlišné v porovnání s ostatními). Do překrývajících se oblastí se pokusí napsat podobnost mezi dvěma kruhy. Nakonec napíší podobnost i do středového průniku.

Podobnosti mezi skupinami znázorníme překrývajícími se částmi kruhů a rozdíly jsou reprezentovány nepřekrývajícími se částmi.

REFLEXE:

Hodnocení činnosti proběhne u konkrétního záznamového archu.

Prohlídka a popis díla – každý žák ukáže a popíše, co vytvořil za dílo.

Hodnocení postupu – zeptáme se žáků, proč si zvolili zrovna tento materiál, probereme rozdíly, které řešíme na začátku práce, a rozdíly, které vnímáme po dokončení aktivity.

Žáci se je postupně pokusí vyjmenovat.

Na konci budeme mít také prostor k sdílení okamžiků nebo nových zážitků vznikajících během pobytu venku.

Otázky: Bavila vás tato činnost? Která ze tří částí těchto činností se vám líbila nejvíce/nejméně? Byl tento úkol pro vás náročný nebo jednoduchý?

Tabulka 6 – Metodický list č.5 – Listový patchwork

metodický list č. 5 – LISTOVÝ PATCHWORK	
Téma:	Venkovní pracovní činnost na podzim
Název:	Listový patchwork
Edukační cíl (konkretizované očekávané výstupy – KOVY)	
<ul style="list-style-type: none"> - Žák si osvojí techniku patchworku. - Žák rozlišuje barvy a tvary. - Žák používá různou kombinaci barev. - Žák dokáže přesně stříhat. - Žák dodrží pracovní postup. 	
Časová dotace, harmonogram činnosti:	
<ul style="list-style-type: none"> - 45 minut - Motivace – Pohybová hra s názvem Listí v pohybu - Hlavní část – Tvorba díla 	
Metody a formy:	
Hromadná činnost – motivace, hromadná reflexe činnosti, individuální činnost – tvorba díla.	
Pomůcky:	
Předlohy a šablony, nůžky, lepidlo (Herkules), štětce, listí, stopky, čtvrtky A4.	
Obsah:	
Příprava: zajistit pomůcky, vybrat vhodné místo pro tvoření	

MOTIVACE:

Pohybová hra s názvem listí v pohybu: Žáci vytvoří jednu nebo více hromádek listí, dle počtu. Sběr listí bude časově omezen na jednu minutu. Před další částí aktivity žáky upozorníme, že se jedná o zábavu a nikdo ze hry nevypadává. Poté si z jednotlivých kupiček vezmou do rukou listí a postaví se k sobě. V určité chvíli všichni listy okamžitě odhazují a musí před padajícím listím utéct. Listy nyní představují bomby, kterých se žáci nesmí dotýkat. V druhé variantě začneme stejným způsobem, vyhodíme listí do vzduchu, ale nyní se snaží popadnout co nejvíce listů (Danišová 2018).

PRACOVNÍ POSTUP:

Každý si nasbírá barevné listí. Počet listů bude záležet na předem zvolené velikosti šablon, které má pedagog předem nachystané. Každý žák si z nich vybere jednu šablonu.

Tuto šablonu žáci nůžkami vystříhnou a nalepí doprostřed čtvrtky.

Od pedagoga žáci dostanou malé vystříhané šablony, které jsou předem nachystané podle větší šablony. Ty žáci využijí k vystřihování z listů.

Na list se přiloží malá šablona a podle ní se tvar z listu vystřihne. Stříhá se malinko větší.

Pokračuje se, až máme takový počet tvarů, který je potřeba k lepení listí na velkou šablonu.

Po částech se natírá velká šablona štětcem s lepidlem, na které se přikládají vystřižené tvary z listů. Tímto způsobem zaplníme celou plochu šablony.

REFLEXE:

Hodnocení činnosti proběhne u díla.

Prohlídka díla – každý žák ukáže na své dílo.

Hodnocení postupu – šlo vám to? Co se vám na práci líbilo nejvíce? Co byste udělali jinak? Stříhalo se vám listí podle šablon dobře nebo špatně? Vyzkoušíte činnost znovu? Jaký jiný materiál byste mohli využít k tvoření?

Tabulka 7 – Metodický list č.6 - Labyrint

metodický list č. 6 – LABYRINT	
Téma:	Venkovní pracovní činnost na podzim
Název:	Labyrint
Edukační cíl (konkretizované očekávané výstupy – KOVY)	
<ul style="list-style-type: none"> - Žák týmově spolupracuje a komunikuje s ostatními při plánování a stavbě labyrintu. - Žák si při tvorbě labyrintu z listí osvojuje dovednosti a znalosti týkající se enviromentální odpovědnosti (tím, že žáci pracují s přírodními materiály a zkouší přizpůsobovat těmto materiálům svou tvorbu). - Žák postaví labyrint z listí, který se dá projít. - Žák bezpečně umí používat pracovní nářadí. - Žák dokáže popsat rozdíl mezi labyrintem a bludištěm. 	
Časová dotace, harmonogram činnosti:	
<ul style="list-style-type: none"> - 60 minut - Motivace – diskuse na téma labyrint, ukázka děl Jana Macka - Hlavní část – stavba labyrintu 	
Metody a formy:	
Hromadná činnost – motivace + stavba labyrintu, hromadná reflexe činnosti, diskuse	
Pomůcky:	
Barevné listí, hrábě, obrázky děl Jana Macka, geometrické tvary na papíře	
Obsah:	
<p>Příprava: zajistit pomůcky, vybrat vhodné místo pro stavbu labyrintu, připravit si tři geometrické tvary na papíry (kruh, čtverec, trojúhelník).</p> <p>MOTIVACE:</p> <p>Diskuse ve venkovní učebně.</p> <p>Otázky: Jaký je rozdíl mezi labyrintem a bludištěm? Kde v přírodě můžeme bludiště nebo labyrint nalézt?</p>	

Žákům budeme ukazovat obrázky bludiště tvořeného kůrovcem, různé nory zvíře nebo průřez mraveništěm.

Jako námět pro tvorbu labyrintu žákům ukážeme slavný Land Art od hlavního představitele českého Land Artu Jana Macka.

PRACOVNÍ POSTUP:

Žáci si zvolí zástupce třídy, který vylosuje, jaký tvar labyrintu budou tvořit. Bude se jednat o geometrické tvary, např. trojúhelník, obdélník, čtverec, kruh.

Tvoření vyžaduje hodně místa a zároveň je třeba dostatek listů. Musíme pro toto tvoření vybrat vhodný prostor, kde je hodně spadaného listů.

K dispozici máme hrábě. Žáky seznámíme, jak s nimi pracovat.

Žáci se rozdělí na dvě skupiny. Jedna část hrabe listů na kupy a druhá část se snaží vytvořit daný tvar labyrintu. Po daném časovém úseku se děti vymění, aby měly stejný podíl práce.

Tvorbu necháme zcela na žácích. Můžeme jen navrhnout, aby začali uprostřed labyrintu. Mezi jednotlivými tvary musí nechat vždy část na projití. Když je labyrint hotov, mohou si žáci labyrintem projít.

REFLEXE:

Hodnocení činnosti proběhne u díla.

Prohlídka a popis díla – po dokončení stavby labyrintu provedeme reflexi, ve které se žáci podělí o své dojmy a zkušenosti s výstavbou. Zaměříme se na to, jak jsme překonávali překážky a jak jsme spolupracovali jako tým. Dále se zaměříme na to, jak jsme se cítili při vstupu do labyrintu a jaké pocity jsme zažívali během jeho průchodu.

Hodnocení postupu – jak jste se cítili, když jste labyrint stavěli? Byla to zábava? Bylo to náročné? Spolupracovali jste? Jak se vám líbí konečný výsledek? Myslíte si, že se podařilo postavit labyrint? Co se vám na labyrintu líbí nejvíce a naopak nelíbí? Jaké pocity jste prožívali při průchodu labyrintem? Co byste chtěli vylepšit nebo změnit?

Tabulka 8 – Metodický list č.7 – Hra s filtry

metodický list č. 7 – HRA S FILTRY	
Téma:	Venkovní pracovní činnost na jaro, léto, podzim, zimu
Název:	Hra s filtry
Edukační cíl (konkretizované očekávané výstupy – KOVY)	
<ul style="list-style-type: none"> - Žák experimentuje s různými filtry (při vytváření své vlastní verze ročního období). - Žák využívá své znalosti o ročních obdobích a převádí je do praxe. - Žák se seznámí s činností, která se dá využít v každodenním životě. - Žák použije základní funkce fotografického editoru, jako je oříznutí, zvýšení/mírnění kontrastu a sytosti barev atd. - Žák aplikuje různé efekty a filtry na fotografii, aby vytvořil vzhled různých ročních období. - Žák zlepšuje své technické dovednosti v oblasti úpravy fotografií. - Žák používá fotografie k vytvoření uměleckého díla. - Žák sdílí své nápady a znalosti s ostatními. 	
Časová dotace, harmonogram činnosti:	
<ul style="list-style-type: none"> - 30 minut - Motivace – básnička Foťák - Hlavní část – fotografování přírody, úprava fotografií 	
Metody a formy:	
Hromadná činnost – motivace, hromadná reflexe činnosti, individuální činnost – fotografování přírody + úprava fotografií	
Pomůcky:	
Tablet s fotoaparátem	
Obsah:	
<p>Příprava: žádná</p> <p>MOTIVACE:</p> <p>V průběhu roku se příroda mění a za našimi okny vzniká nespočet různých scénérií, které chceme zachytit našimi fotoaparáty. Ať už je jaro, kdy se příroda probouzí, horké léto nebo</p>	

barevný podzim i krásná zima plná sněhu. Příroda a její krása dokáže vytvořit překvapující prostředí pro fotografování.

„Kouzelná krabička tohle to je.

Zmáčkneš knoflík a ona čaruje!

Co vidíš teď a jenom chvíli

Můžeš si prohlédnout hodinku.

Nebo třeba za týden.

Můžeš se podívat každý den.

Oživiš každíčkou vzpomínku,

Která by zmizela za chvíli“ (Vysoká, 2007).

Žáci se poté promění v různá roční období a jejich úkolem bude přeměnit fotografii tak, jak by je chtěli (jako bytosti představující zimu, podzim, léto...) mít.

PRACOVNÍ POSTUP:

Žáci dostanou zadání, ve kterém zazní stručný úkol, co vše mohou fotografovat. Mezi danými tématy je fotografování přírody nebo děti v pohybu spjatými s přírodním prostředím a jeho prvky.

Mají-li hotové fotografie, mohou se pustit do jejich upravování. Žáci se dozvídají o úpravě fotografií v jejich zařízení. Zlepšují svou schopnost pozorování a vnímání barev, kompozice a estetických aspektů fotografie. Touto aktivitou podporují rozvoj své kreativity a fantazie, jelikož vytvářejí vlastní představy a nápady na úpravu fotografií. Žáci si mohou hrát s různými filtry, tím změni například barvu. Dále vylepšují fotografie pomocí úpravy jasů, kontrastu, sytosti, teploty, odstínů. Jako poslední upravují ostrost fotografie.

REFLEXE:

Hodnocení činnosti proběhne ve venkovní učebně.

Prohlídka a popis díla – ukázka jednotlivých děl ostatním žákům.

Hodnocení postupu – popis jednotlivých použitých úprav.

Co vás na této činnosti bavilo nejvíce? Dala by se tato činnost nějak vylepšit? Zkusíte tuto činnost znovu? Napadá vás, co by vypadalo dobře na dalších fotografiích? Jaký jste si vybrali námět pro vaši fotografii? Co byste příště udělali jinak?

Tabulka 9 – Metodický list č.8 – Stavba bunkru

metodický list č. 8 – STAVBA BUNKRU	
Téma:	Venkovní pracovní činnost na jaro, léto, podzim
Název:	Stavba bunkru
Edukační cíl (konkretizované očekávané výstupy – KOVY)	
<ul style="list-style-type: none"> - Žák postaví bunkr, který vydrží stát. - Žák dbá na bezpečnost při stavbě. - Žák umí správně použít hrábě. - Žák spolupracuje v týmu a rozděluje si úkoly při stavbě bunkru. - Žák využívá při své práci různé typy přírodního materiálu pro stavbu. - Žák hledá kreativní řešení při různých problémech, které mohou nastat při stavbě bunkru. 	
Časová dotace, harmonogram činnosti:	
<ul style="list-style-type: none"> - 1,5 hodin - Motivace – hra na obrácenou schovávanou - Hlavní část – stavba bunkru 	
Metody a formy:	
Hromadná činnost – motivace, hromadná reflexe činnosti, hromadná činnost – stavba bunkru	
Pomůcky:	
Hrábě, provázek, nůžky, klacky, větve s listím, listí	
Obsah:	
Příprava: zajistit pomůcky	

MOTIVACE:

Hra na obrácenou schovávanou – jen jeden hráč se skrývá a všichni ostatní ho hledají. Kdo ho najde, musí se s ním skrýt do jeho úkrytu a snažit se, aby se neodhalil. Na konci hry se na jednom místě skrývá velká skupina hráčů. Žák, který zůstane poslední neschovaný, prohrává.

PRACOVNÍ POSTUP:

Na stavění bunkru najdeme příznivé místo, kde máme vhodný přírodní materiál ke stavění bunkru. Žákům postupně zadáváme úkoly, které plní. Musí nasbírat větší klacky pro vytvoření větší konstrukce. Dále posbírat větve s listím nebo jehličím na střechu bunkru.

Další zadání je hráběmi nahrabat hodně listí na vystlání bunkru. Začínáme stavět! První krok je postavit základ konstrukce. Vezmeme si čtyři nejdelší klacky, které zapícheme do země. Zapícheme je tam, kde je místo s měkčím povrchem, abychom do něj klacky zatloukli – třeba menším kamenem. Vytvoří nám obdélník.

Vezmeme další čtyři klacky a spojíme provázkem k horní části zatlučených kůlů. Tak nám vznikne uzavřený obvod. Provázek můžeme ještě natáhnout pevně podélně či příčně k obvodu bunkru. Máme připravený základ na střechu.

Žáci vezmou větve s listím a budou je hustě pokládat na připravenou konstrukci střechy. V dalším kroku je mohou pomocí provázku připevnit.

Když je střecha hotová, žáci nanosí nahrabané listí dovnitř bunkru, kde ho rovnoměrně rozmístí. Bunkr si mohou dotvořit za pomoci různých přírodnin, které mohou představovat např. židli, gauč, televizi atd.

REFLEXE:

Hodnocení činnosti proběhne u bunkru.

Prohlídka a popis díla – každý z žáků ukáže a popíše, na jaké části stavby se podílel.

Hodnocení postupu – šlo vám to? Dá se postavit bunkr i na jiném místě? Jaké problémy jste při stavbě zažili a jak jste je řešili? Jaký byl váš týmový výkon při stavbě bunkru a co jste se naučili o spolupráci? Jaké byly vaše role při stavbě bunkru a jak jsme je plnili? Co jste se naučili o tom, jak plánovat a realizovat venkovní projekty?

Skupina žáků vybere jeden klíčový okamžik, ve kterém jim např. spolupráce, hrabání listí, komunikace nejlépe/nejméně fungovala, a zkusí zformulovat, čím to bylo.

2.4 PILOTNÍ OVĚŘENÍ ČTYŘ ÚKOLŮ

Praktickou činnost k této bakalářské práci jsem prováděla na Soukromé základní škole Doctrina v Liberci. Tady jsem realizovala všechny navrhované práce. V oddělení školní družiny pracovali chlapci i dívky ve věku 9–11 let. V poslední době se věnuji vychovatelství, mohla jsem si tedy sama ověřit, pro jakou věkovou kategorii a s jak velkým počtem žáků je možné navrhované práce realizovat a s jakými výsledky. Všechny činnosti jsme realizovali venku. Na pozemku, který používá základní škola, se nachází venkovní učebna, kterou využívají děti během výuky některých školních předmětů.

Ve škole se nachází školní družina, která má tři oddělení a navštěvují ji žáci 1. stupně základní školy. 1. oddělení, které je určené pro nejmladší žáky z 1. stupně (zpravidla žáky 1. třídy). 2. oddělení, které navštěvují žáci 2. třídy. 3. oddělení, které navštěvují starší žáci z 1. stupně (zpravidla žáci 3. až 5. třídy). Žáci zde plně využívají možnosti školního a družinového oddělení, které nabízí po škole spousta pestrých aktivit, umožňuje žákům zábavnou formou aktivní odpočinek po školní práci.

Ve všech ročnících 1. stupně pracují žáci, kteří jsou vybíráni na základě splnění předpokladů ke vzdělávání podle ŠVP ZŠ Doctrina. Na škole je nábor a přijímání žáků do prvních ročníků vnímán jako velmi významná událost. Proto vždy během roku pořádají několik setkání se zábavným programem, díky kterým se mohou žáci seznámit se svými budoucími spolužáky a s prostředím, které je čeká. Na závěr jsou tato setkání zakončena slavností imatrikulací. Jednotlivé třídy tvoří 24 žáků, jelikož menší kolektiv nám dává možnost individuálně pracovat se silnými a slabými stránkami každého z žáků (zsdoctrina.cz).

2.5 SKUPINA

Při své práci jsem pracovala s vybranými žáky 3. a 5. třídy ze školní družiny, kteří se projeví zájmem o danou činnost. Skupina byla různorodá vzhledem k věku 9–11 let a zahrnovala jak chlapce, tak dívky. Tyto dvě věkové skupiny se obvykle vyznačují velkou zvědavostí, energií a touhou objevovat a učit se nové věci. Tato skupina žáků je obvykle velmi aktivní a ráda se zapojuje do různých činností, které nabízejí příležitost k výuce a zábavě. Žáci jsou také schopni se více soustředit a pracovat na úkolech, které jim jsou přiděleny. Úkoly díky zlepšující se pozornosti a spolupráci mezi jedinci tak mohou být náročnější a propracovanější. Ve skupině se mohou objevit různé osobnosti, které mají různé zájmy a schopnosti. Někteří se mohou cítit pohodlněji v týmových aktivitách, zatímco jiní mohou upřednostňovat individuální práci. Celkově jsou to živí, zvědaví a kreativní žáci, kteří jsou otevření novým zážitkům a zkušenostem.

*Obrázek 2 - Základní škola Doctrina
(24.10.2022, Škola Doctrina)*

*Obrázek 5 - Venkovní učebna
(24.10.2022, Školní zahrada)*

2.5.1 Patchwork

Seznámila jsem žáky s úkolem dne – tvoření patchworku. Než jsme se dali všichni do práce, zahráli jsme si hru s názvem „listí v pohybu“. Hráli jsme ji na školní zahradě, kde je velká plocha určená k různým aktivitám. Hra žáky bavila, nasmáli se u ní, proto si ji zahráli víckrát za sebou. Po hře jsme se přesunuli do venkovní učebny. Žáci si posedali po dvou až třech do lavic. Každé dvojici či trojici jsem rozdala lepidla, nůžky a štětce. Poté jsem žákům ukázala již hotové dílo patchworku. Sloužilo jim k inspiraci. Dále si každý žák vybral jednu větší šablonu s tvarem, který se jim líbil. Dle její velikosti žáci nasbírali barevné listí, na které přikládali malé šablony. Podle nich listí vystříhovali a lepili je na velkou šablonu. Když žáci díla dokončili, pokládali je různě vedle sebe. Vznikly jim krásně barevné obrazce patchworku.

*Obrázek 8 - Lepení listí
(15.11.2022, Školní zahrada)*

*Obrázek 9 - Hotová díla
(15.11.2022, Školní zahrada)*

Obrázek 10 - Děti se svým dílem
(15.11.2022, Školní zahrada)

2.5.2 Labyrint

Tuto aktivitu jsem zahájila ve venkovní učebně, kde si žáci posedali do jednotlivých lavic. Na úvod jsme si vysvětlili, jaký je rozdíl mezi labyrintem a bludištěm, kde se mohou v přírodě nacházet. Na obrázcích jsme si s žáky ukázali různá bludiště vytvořená zvířaty. Pro námět k této aktivitě jsem zvolila slavného představitele českého Land Artu Jana Macka, který se zabývá stavěním různých děl i labyrintů. Seznámila jsem žáky s tímto autorem a ukázala jim obrázky jeho slavných děl. Jedno jeho dílo představuje labyrint vytvořený v parku. Po krátkém úvodu jsme se dali do práce. Žáci si vybrali jednoho zástupce, který si vylosoval ze čtyř papírků jeden, na kterém byl vyznačený kruh. Poté si zvolili vhodný prostor pro stavbu labyrintu. Vybrali si velkou prostornou zelenou plochu, kde bude labyrint dobře vidět. Než se žáci dali do práce, seznámila jsem je s tím, jak pracovat s hráběmi. Žáci byli rozděleni do dvou skupin. Jedna část skupiny hrabala listy na kupy, druhá část žáků si určila bod jako prostředek, od kterého začala stavět tvar labyrintu z nahrabaného listí. Po kratších časových úsecích se skupiny ve stavění i hrabání listí vystřídalaly. Když byla práce dokončena, tak si každý jedinec postupně labyrint prošel a zhodnotil práci kolektivu.

*Obrázek 13 - Losování tvaru
(17.11.2022, Školní zahrada)*

*Obrázek 16 - Práce s hráběmi
(17.11.2022, Školní zahrada)*

*Obrázek 17 - Stavba labyrintu
(17.11.2022, Školní zahrada)*

*Obrázek 18 - Hotový labyrint
(17.11.2022, Školní zahrada)*

2.5.3 Stavba bunkru

Než jsme začali stavět bunkr, tak jsem si s žáky zahrála hru s názvem Obrácená schovávaná. Hra je zaujala natolik, že jsme si jí zahráli víckrát. Poté se žáci pustili do hledání vhodného místa pro stavění bunkru. Přišli s nápadem postavit si bunkr u malého kopce, který se nachází za hlavní budovou školy. Nápad jsem jim odsouhlasila a zadala jim první úkoly. Žáci dle mých pokynů obstarali potřebný materiál ke stavění bunkru a pustili se do práce. Našli si čtyři delší rovnější klacky, které pomocí kamene zatloukli do země tak, aby jim vznikl obdélník. Dále si vzali další čtyři klacky, které ve výšce nad zemí spojili pomocí provázku k zatlučeným kůlům. Vznikl jim uzavřený obvod. Pak provázek natahovali na protilehlé strany, tak byl připraven základ na pokrytí střechy. Žáci si utvořili tři skupiny. Jedna část skupiny pokládala větve s listím na připravenou konstrukci střechy. Další žáci tyto položené větve přivazovali k obvodu bunkru provázkem. Třetí část žáků, která nahrabala listí, ho rovnoměrně rozmístila na zem v bunkru. Když byli žáci hotovi a spokojeni se stavbou bunkru, vyzkoušeli si v něm pobýt. Ale všichni žáci se do něho nevešli, tak se rozhodli postavit ještě další bunkr.

Obrázek 19 - Základy bunkru
(21.11.2022, Školní zahrada)

*Obrázek 20 - Dokončená stavba bunkru
(21.11.2022, Školní zahrada)*

*Obrázek 21 - Další bunkr
(21.11.2022, Školní zahrada)*

2.5.4 Hra s filtry

Než jsme se s žáky vydali do přírody fotografovat, přečetla jsem jim báseň spojenou s touto činností. Moc se jim líbila, a tak jsme si ji odříkali všichni najednou. Venku žáci dostali zadání fotografovat vše, co s přírodou souvisí. Mohli vyfotografovat sami sebe s prvkem přírody (keř, strom, list, tráva atd.). Dalším úkolem bylo proměnit pořízenou fotografii v jakémkoliv roční období pomocí digitálních úprav. Žáci si hráli s jasnem, kontrasty, sytostí, teplotou, odstínem a ostrostí fotografií. Když byli s prací hotovi, vzájemně si ji slovně zhodnotili. Byly i připomínky, jak je příště vylepšit.

*Obrázek 22 - Hra s filtry
(28.10.2022, Školní zahrada)*

*Obrázek 23 - Úprava fotografií
(28.10.2022, Školní zahrada)*

*Obrázek 26 - Výsledné dílo
(28.10.2022, Školní zahrada)*

2.6 EVALUACE JEDNOTLIVÝCH ČINNOSTÍ

2.6.1 Listový patchwork

Edukační cíl: Zadané cíle byly splněny. Žáci si vyzkoušeli a osvojili techniku patchworku. Dokázali rozlišit a využít různé barvy listů a tvary při vytváření patchworku. Žáci dokázali přesně stříhat podle šablon. Žáci pracovali podle pracovního postupu.

Metody: Zadané metody byly využity.

Pomůcky: Žáci k tvoření využili všechny pomůcky.

Časová dotace: Úvod a motivace probíhala 10 minut. Celkový čas čistě na samotné tvoření se pohyboval kolem 20 minut. Během 5 minut jsme si s žáky vytvořená díla ukázali. Veškerý čas, který jsme se aktivitou zabývali, činil 35 minut. 45 plánovaných minut bylo příliš dlouhých. Pokud bychom se rozhodli s žáky pro větší čtvrtku, aktivita by nám zabrala více času.

Období: Aktivitu jsme provedli v měsíci říjnu. V tuto dobu bylo všude kolem nás spadané barevné listí.

Motivace: Hru hodnotím podle spokojenosti žáků za vydařenou. Bylo vidět, že je hra zaujala, a proto ji hráli několikrát za sebou. Žáky mnohem víc bavila první varianta hry, ve které před vyhozeným listím museli utíkat.

Hodnocení: Aktivitu hodnotím jako velmi vydařenou. Líbilo se mi, jak žáci pracovali s velkým nadšením od začátku do konce. Při tvoření nám nenastal žádný problém. Tuto aktivitu jsem dělala s žáky 3. a 5. třídy. Tyto žáky jsem měla na starost každé úterý po dobu třech měsíců. Věděla jsem, že to žáci zvládnou. Velmi dobře poslouchali zadané instrukce. Překvapilo mě, jak si každý žák vyhrál s barevností obrázku, a tak nám vznikla opravdu krásná díla. Na úplný závěr jsme si s žáky výtvořiny navzájem ukázali. Zhodnotili si slovně, jak se nám práce dařila nebo nedařila. Popřípadě, co bychom mohli při této aktivitě příště vylepšit.

2.6.2 Labyrint

Edukační cíl: Zadané cíle byly splněny. Žáci dokázali týmově spolupracovat a komunikovat s ostatními žáky. Dokázali samostatně plánovat a organizovat danou aktivitu. Žáci pracovali s přírodními materiály a vyzkoušeli si přizpůsobit těmto materiálům svou tvorbu. Žáci postavili labyrint, kterým byli schopni projít. Žáci byli

poučení o bezpečnosti při práci a použili pracovní nářadí. Žáci uměli popsat rozdíl mezi labyrintem a bludištěm.

Metody: Zadané metody byly využity.

Pomůcky: Žáci k tvoření využili všechny pomůcky.

Časová dotace: Úvod a motivace trvala 10 minut. Během 5 minut jsem žáky seznámila s danou aktivitou. V dalších 5 minutách jsme si ukázali na obrázcích různá bludiště i labyrinty. Samotné hrabání listů a stavba labyrintu zabrala zhruba 20 minut. Veškerý čas, který jsme aktivitě věnovali, byl 40 minut. Mých 60 plánovaných minut bylo moc. Kdyby se žáci rozhodli pro stavění jiného, náročnějšího tvaru labyrintu, čas by se prodloužil.

Období: Činnost proběhla v měsíci listopadu.

Motivace: Za pomoci obrázků si žáci lépe představili, co je labyrint a co je bludiště. Žáci dokázali velmi rychle reagovat na otázky.

Hodnocení: Byla jsem velmi mile překvapena, jaké dílo žáci dokázali vytvořit. Kladně hodnotím, jak mezi sebou žáci spolupracovali a komunikovali. Samostatně si mezi sebou rozdělili práci. Byli mezi nimi tací, kteří hrabali listů hráběmi poprvé. Při této práci žáci dle pokynů dodržovali zásady bezpečnosti. Žáci si během nošení listů z nahrabaných kup užili legrace, jelikož byl menší vítr a listů jim odnášel pryč. Pro žáky to nebyla žádná komplikace, ale nečekaná zábava. I přes to, že se museli pro listů víckrát vrátit. Při stavbě labyrintu jsem žáky upozornila, aby z každého kruhu nechávali menší otvor na projití. Žáci byli se svou prací spokojeni a labyrint si několikrát prošli. Pozorovala jsem jejich vzájemnou spolupráci, díky které výsledek stál za to.

Doporučení: Některým žákům bylo zapotřebí hrabání vysvětlit víckrát, protože se s ním nikdy neseťkali.

2.6.3 Hra s filtry

Edukační cíl: Zadané cíle byly splněny. Žáci upravili jednotlivé fotografie. Žáci experimentovali a využívali různé filtry (při vytváření své vlastní verze ročního období). Žáci použili základní funkce fotografického editoru. Žáci aplikovali na své fotografie různé efekty, aby vytvořili vzhled různých ročních období. Žáci vyfotografovali a přetvořili mnoho fotografií do svých ročních období. Žáci se snažili

pochopit a porozumět vlivu světla, barev a kompozice. Žáci sdíleli své nápady a znalosti s ostatními v průběhu reflexe.

Metody: Zadané metody byly využity.

Pomůcky: Pomůcky, které jsem předem připravila, žáci použili.

Časová dotace: Byla naplněna.

Období: Činnost proběhla v měsíci říjnu.

Motivace: Básnička se žákům líbila, měli zájem si ji několikrát zopakovat.

Hodnocení: Aktivitu jsem ověřila s žáky 3. a 5. třídy, předpokládala jsem, že tento úkol je bude bavit a zvládnou ho. S daným úkolem, s kterým jsem je seznámila, si hravě poradili. Žáci byli nadšeni z možnosti spojit při práci moderní technologii tabletu s fotoaparátem. Bavilo je především fotografovat a následně dané fotografie barevně upravovat. Žáci přišli s dalšími nápady, jak využít již jimi upravené fotografie. Začali z nich vytvářet různé koláže. Celkovou aktivitu hodnotím za vydařenou. Každý jedinec dokázal pracovat samostatně na svých vyfotografovaných dílech. Od žáků jsem obdržela z jejich zadaných úkolů fotografie, které se jim povedly.

2.6.4 Bunkr

Edukační cíl: Zadané cíle byly splněny. Žáci postavili bunkr, který jim vydržel stát.

Dbali na bezpečnost při stavbě a práci s hráběmi. Žáci spolupracovali v týmu a rozdělili si úkoly potřebné k postavení bunkru. Žáci využili různé typy přírodního materiálu při své práci. Žáci společně nacházeli různá kreativní řešení při různých problémech, které nastali při stavbě bunkru. Získali povědomí o přírodních materiálech, které jsou biologického původu (rostliny, listí, kůra atd.). Žáci byli schopni udržovat čistotu a zachovali estetický vzhled.

Metody: Zadané metody byly využity.

Pomůcky: Žáci k tvoření využili všechny pomůcky.

Časová dotace: Byla naplněna.

Období: Činnost proběhla v měsíci listopadu.

Motivace: Hra na obrácenou schovávanou předčila mé očekávání. Někteří tuto hru neznali a byli nadšení. Aktivita se jim velmi líbila. Chtěli si ji zahrát víckrát. Tato hra pro ně byla nová.

Hodnocení: Tato aktivita žáky bavila ze všech nejvíce. Žáci se dokázali řídit podle mých zadaných instrukcí. Malá překážka pro ně byla najít větší klacky ke stavbě základu bunkru. To nás trochu zdrželo. Mezi sebou si žáci určili, co kdo bude dělat. Chlapci svazovali provázkem klacky, děvčata hledala a přinášela větve s listím na vytvoření střechy bunkru. Aktivita mimo jiné ukázala, jak žáci spolupracují při plnění zadaného úkolu, jímž si splnili sen o svém bunkru.

Doporučení: Dohled nad zatloukáním větších klacků do země.

2.6.5 Evaluace konkrétních cílů

Tabulka 10 – Evaluace konkrétních cílů

Konkrétní cíle	Výstupy
Listový patchwork	
Žák si osvojí techniku patchworku.	Všichni žáci se seznámili s technikou patchworku a vytvořili si jedno dílo.
Žák rozlišuje barvy a tvary.	Všichni žáci dokázali vystříhnout jednotlivé tvary.
Žák používá různou kombinaci barev.	Všichni žáci využili barevné listí k různé kombinaci barev.
Žák dokáže přesně stříhat.	Všechni žáci dokázali stříhat podle šablon
Žák dodrží pracovní postup.	Všichni žáci pracovali podle předem řečeného postupu a vytvořili tak listový patchwork.
Labyrint	
Žák umí říct rozdíl mezi labyrintem a bludištěm.	Všichni žáci popsali rozdíl mezi bludištěm a labyrintem.
Žák týmově spolupracuje a komunikuje s žáky při plánování a stavbě labyrintu.	Všichni žáci spolupracovali, komunikovali a byli aktivní.

Žák si při tvorbě labyrintu z listí osvojuje dovednosti a znalosti týkající se enviromentální odpovědnosti (tím, že žáci pracují s přírodními materiály a zkouší přizpůsobovat těmto materiálům svou tvorbu).	Všichni žáci se účastnili aktivity tvorby labyrintu z listí, během níž si osvojili dovednosti a znalosti týkající se enviromentální odpovědnosti. Žáci pracovali s přírodními materiály a snažili se svou tvorbu přizpůsobit těmto materiálům.
Žák postaví labyrint z listí, který se dá projít.	Celá skupina dokázala postavit jeden velký labyrint, který si na konci aktivity prošla.
Žák bezpečně umí používat pracovní nářadí.	Jeden žák požádal o pomoc a dovysvětlení toho, jak pracovat s hráběmi.
Hra s filtry	
Žák experimentuje s různými filtry (při vytváření své vlastní verze ročního období).	Většina žáků použila při své tvorbě různé barevné, ale i černobílé filtry. Dva žáci filtry nevyužili vůbec.
Žák použije základní funkce fotografického editoru, jako je oříznutí, zvýšení/mírnění kontrastu a sytosti barev atd.	Všichni žáci fotografie upravili.
Žák aplikuje různé efekty a filtry na fotografii, aby vytvořil vzhled různých ročních období.	Všichni žáci dokázali využít nejrůznějších filtrů k úpravě fotografie.
Žák zlepšuje své technické dovednosti v oblasti úpravy fotografií.	Všichni žáci zvládli ovládat fotoaparát. Žáci využívali barevné kontrasty a pracovali např. se světlem. Žáci k práci využili různé programy na úpravu fotografií.
Žák používá fotografie k vytvoření uměleckého díla.	Všichni žáci vyfotografovali přírodu, kterou následně použili k vytvoření uměleckého díla.

Žák sdílí své nápady a znalosti s ostatními.	Dva žáci nechtěli sdílet své nápady. Ostatní byli schopni hodnotit a posuzovat své vlastní fotografie. Svě názory sdíleli s ostatními žáky.
Bunkr	
Žák postaví bunkr, který vydrží stát.	Žáci postavili společnou práci bunkr, který na zahradě vydržel stát několik dní.
Žák dbá na bezpečnost při stavbě.	Všichni žáci pracovali s nářadím bezpečně. Byli ohleduplní vůči ostatním dětem.
Žák umí správně použít hrábě.	Jeden žák požádal pedagoga o pomoc s hrabáním.
Žák spolupracuje v týmu a rozděluje si úkoly při stavbě bunkru.	Všichni žáci spolu dokázali spolupracovat, komunikovat.
Žák využívá při své práci různé typy přírodního materiálu pro stavbu.	Žáci využili ke stavbě různé klacky, větve s listím, listí, trávu a mnoho dalších přírodních materiálů.
Žák hledá kreativní řešení při různých problémech, které mohou nastat při stavbě bunkru.	Při stavbě se vyskytly problémy, na jejichž řešení se podílela většina žáků.

2.6.6 Evaluace hlavních cílů

Tabulka 11 – Evaluace hlavních cílů

Hlavní cíle	Výstupy
Porozumění přírody: Práce venku s přírodními materiály může pomoci žákům návázat silnější spojení s přírodou a rozvíjet jejich vztah k ní. Tím se podporuje jejich schopnost vnímat krásu a hodnotu přírody a rozvíjí se jejich enviromentální vědomí.	Žáci strávili poměrně dost času na čerstvém vzduchu, neboť všechny aktivity se odehrály venku na školní zahradě. Veškeré aktivity podpořili vnímání krásy a hodnoty přírody.
Podpora kreativity a fantazie: Přírodní materiály jsou velmi variabilní a mají různé vlastnosti. Díky tomu žáci mohou vytvářet nekonečné množství různých uměleckých děl, což podporuje jejich kreativitu a fantazii.	Žáci projevili aktivní zájem o činnosti a sami navrhli vhodná místa pro jejich konání. Díky jednotlivým aktivitám vytvářeli žáci různá umělecká díla, což podpořilo jejich kreativitu a fantazii.
Podpora udržitelnosti: Práce s přírodními materiály může podpořit udržitelnost tím, že žáci se učí, jak využívat přírodní materiály.	Žáci vytvářeli různá díla z přírodních materiálů s minimálním množstvím odpadu. Žáci dokázali navrhnout další možné aktivity spojené s vytvářením z přírodních materiálů.

V konečné fázi programu jsem s pomocí žáků prodiskutovala celkové zadání úkolů. Zajímalo mě, která z aktivit je nejvíce zaujala a zda je práce venku bavila více než v budově ve třídě. Ptala jsem se na úkoly, které jsem jim zadala. Zda pro ně byly náročné nebo jednoduché. Co se z nich dozvěděly nového, která z aktivit je nejvíce zaujala a co všechno si ze společných činností zapamatovali. Žáci byli nadšeni ze spousty aktivit, které jsem pro ně připravila. Nejvíce se jim líbilo stavění labyrintu a bunkru. Pracovalo se venku, kde měli větší volnost pohybu. Někteří žáci poprvé použili pracovní nářadí – hrábě. Měli spoustu nápadů, jak si s úkoly poradit a jakou další činnost by venku chtěli dělat. Zpětná vazba od žáků je

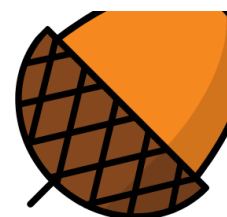
podělit se o radost, jak je baví pracovat se zadanými úkoly. Moje nápady a činnosti s žáky ocenili i jiní vychovatelé. Do budoucna je rádi zařadí a vyzkouší při svých hodinách. Jako nevýhoda pořádání venkovních činností je počasí, které mi párkrát naplánované aktivity narušilo. V takových chvílích musím jako pedagog umět přizpůsobit aktivity se žáky počasí nebo mít již nachystaný náhradní program. Může být i přizpůsobený přáním žáků, např. hraní her, kreslení nebo tvoření z materiálu, který máme k dispozici.

2.7 GRAFICKÉ ZPRACOVÁNÍ PRO VYUŽITÍ V PRAXI

TKALCOVSKÝ STAV

autor: Eliška Nováková

TÉMA: VENKOVNÍ PRACOVNÍ ČINNOST NA JARO, PODZIM I ZIMU
NÁZEV: TKALCOVSKÝ STAV

EDUKAČNÍ CÍL:

- Žák se seznámí s pojmem tkalcovský stav a k čemu slouží.
- Žák vytvoří kostru stavu.
- Žák dbá na bezpečnost práce.
- Žák si vyzkouší novou techniku i kombinaci materiálů a způsob práce.
- Žák vytváří různé vzory a kombinace barev pomocí různých druhů přírodních materiálů.
- Žák podporuje schopnost vizualizace (žák přemýšlí o tom, jak různé barvy a vzory spolu fungují).
- Žák rozvíjí schopnost sdílet a prezentovat svou práci.

ČASOVÁ DOTACE, HARMONOGRAM ČINNOSTÍ:

- 50 minut
- Motivace – Pohybová hra Gordický uzel
- Hlavní část – diskuse na téma tkalcovský stav (co je to, využití, materiál), individuální činnost – výroba tkalcovského stavu

POMŮCKY:

- 4 klacky zhruba stejné velikosti, provázek, veškerý přírodní materiál, který se dá nalézt v přírodě (květ, listy, tráva, malé větvičky, mech, sláma, šišky).

MOTIVACE:

Pohybová hra s názvem Gordický uzel.

Hráči stojí v kruhu proti sobě. Zavřou oči, na povel položí levou ruku do kruhu a pokusí se někoho chytit za ruku. Když jsou všichni žáci chycení, provedou to samé s pravou rukou. Pak otevřou oči a dozvědí se, že jsou kompletně zapletení.

Druhá fáze hry spočívá v rozvázání lidského uzlu bez rozvázání rukou. Žáci se mohou otáčet, skákat, přenášet hráče z jednoho konce uzlu na druhý, cokoliv, ale nesmí se pustit.

Výsledkem může být prvotní kolo, i když v nepatrně jiném seřazení, nebo (obvykle) několik jednotlivých kroužků. (Hranostaj.cz)

Otázky: Víte, co je tkalcovský stav? K čemu tento nástroj slouží? Jaký materiál můžeme ke tkaní využít? Jaký materiál je pro tvorbu nejlepší?

PRACOVNÍ POSTUP:

Žáci najdou čtyři rovnější klacky, které se dají přes sebe tak, aby vznikl obdélník nebo čtverec. V každém rohu vznikne kříž, kolem kterého ho omotáme provázek a zakončíme uzlem.

V dalším kroku navážeme provázek na jednu stranu klacku a natáhneme k protilehlé straně, kde ho obtočíme, a stejným způsobem pokračujeme až do konce kostry stavu. Osnovu kostry máme hotovou.

Žáci nasbírají přírodní materiál (listy, klacíky, šišky, žaludy, mech, kaštiny, šípky, rostliny atd.). Každý si vybere, co se mu líbí, a proplétá to osnovou provázků jedním směrem vodorovně neboli útkem.

Na tkalcovském stavu žákům vzniká výsledné dílo. Během zaplétání nasbíraných přírodnin necháme žáky pozorovat, které materiály jdou zaplétat jednodušeji a které naopak obtížněji.

Obléknutý strom

Autor: Nováková Eliška

TÉMA: VENKOVNÍ PRACOVNÍ ČINNOST NA JARO, LÉTO, PODZIM I ZIMU
NÁZEV: OBLÉKNUTÝ STROM

EDUKAČNÍ CÍL:

- Žák umí pojmenovat části stromu.
- Žák pojmenuje základní druhy stromů (dub, buk, bříza, smrk).
- Žák popíše, co potřebuje strom ke svému růstu.
- Žák se pohybuje na čerstvém vzduchu a pozoruje okolní přírodu (rozvoj orientace v prostoru a vnímání, podpora zdraví, podpora ekologického myšlení).
- Žák získává zkušenosti s prací s různými materiály.

ČASOVÁ DOTACE, HARMONOGRAM ČINNOSTI:

- 30 minut
- Motivace - procházka a pozorování přírody, sběr potřebného materiálu
- Hlavní část - diskuse na téma stromy (růst, ochrana na zimu, druhy...), hromadná činnost (zdobení stromu)

POMŮCKY:

Přírodní materiál (šišky, kameny, tráva, mech, listí, šípky, žaludy atd.), bavlnky nejrůznějších barev, nůžky.

MOTIVACE:

Procházka přírodou je v každém ročním období jiná. Na jaře s žáky pozorujeme, jak se příroda začíná probouzet ze zimního spánku. Na větvích stromů si žáci všimají nalitých pupenů, z kterých vyrostou listy.

Diskutujeme, z čeho se strom skládá. Pro lepší pochopení žáků k tomuto tématu používám dřevěnou skládačku stromu. Základ jsou kořeny, kterými nasává vodu z půdy. Ta se dostává do kmene a všech částí větví, které tvoří korunu stromu. Žákům vysvětlíme, jak důležitou roli je kůra na kmenech, která chrání strom před vysycháním. S pomocí slunečních paprsků produkují listy sladkou mizu, která se vrací z kmene ke kořenům a slouží tak k růstu nového dřeva. Koruny stromů produkují kyslík, který dýcháme, i čistí ovzduší. Upozornuji žáky, když jsou v létě velká tepla, jak je důležitý déšť, aby příroda nevyschla a bylo vše krásně zelené. S příchodem podzimu listnaté stromy opadávají. Příroda se pomalu chystá k zimnímu spánku.

Postupně navážeme na změnu barev listí v korunách během celého ročního období. Zeptáme se žáků, jaké barvy by si mohl strom obléct, jak bychom mu mohli pomoci se ozdobit.

„Co kdybychom si společně vyzdobili strom v naší školní zahradě pomocí bavlnky a přírodních materiálů?“ Vytvořili bychom tak nejen krásnou dekoraci, ale také bychom se společně pobavili a prohloubili své vztahy.

Snaha odlišit stromy na školní zahradě oproti stromům, které jsme pozorovali na procházce.

= aktivita zdobení stromu pomocí přírodních materiálů a bavlny má mnoho pozitivních vlivů na děti. Může být velmi příjemným způsobem, jak trávit čas společně a zároveň podporovat rozvoj kreativity, ekologického myšlení a sociálních dovedností. Vede žáky k tomu, jak být ohleduplní k životnímu prostředí. Aktivita pomáhá žákům porozumět tomu, jak je důležité chránit a respektovat přírodu.

Otázky: Jaká část stromu nasává vodu z půdy a proč? Proč má strom kůru a před čím ho chrání? Co produkují listy? K čemu je důležitá sladká míza? Co produkuje kyslík?

PRACOVNÍ POSTUP: Každému žákovi dáme kousek bavlnky a jeho úkolem je pevně ji omotat kolem kmene stromu tak, aby tam držela. V další fázi nasbírají v omezeném čase cca 10 minut co nejvíce přírodních materiálů (šišky, kameny, tráva, mech, listí, šípky, žaludy atd.), kterými stromeček ozdobíme tak, že žáci zastrkávají materiál za omotanou bavlnku kolem stromu. Ozdobený strom na zahradě zůstane déle.

Hrátky se sochami

Autor: Nováková Eliška

TÉMA: VENKOVNÍ PRACOVNÍ ČINNOST NA JARO, LÉTO, PODZIM

NÁZEV: HRÁTKY SE SOCHAMI

EDUKAČNÍ CÍL:

- Žák si vyzkouší vytvořit originální sochu.
- Žák získává povědomí o tom, jakým způsobem se dá vytvářet umělecké dílo s omezenými materiály.
- Žák získá povědomí o udržitelnosti (použitím bláta jako přírodního materiálu, který lze snadno recyklovat a opakovaně použít).

ČASOVÁ DOTACE, HARMONOGRAM ČINNOSTI:

- 60 minut
- Motivace – hra na sochaře a sochy
- Hlavní část – Příprava hmoty, vytváření plastik

POMŮCKY:

Hlína, voda, písek, jíl, menší nádoby, větší nádoba, látky na utírání, lopatky, špachtle, přírodniny (větvíčky, květiny, mech, šípky, kapradí atd.).

MOTIVACE:

Pro tuto hru vymezíme prostor, kde se žáci mohou volně pohybovat. Z kolektivu hráčů, se kterými budeme hrát hru na sochy a sochaře, vybereme jednoho žáka, který bude představovat „sochaře“. Žáci se pohybují v daném prostoru. Mohou si povídat, posedávat, tancovat i zpívat. Na pokyn sochaře „nepohnout se“ všechny sochy musí zůstat v daném nehybném pohybu. Sochař je začne obcházet. Může se sochami hýbat, např. zvedat ruce, upravovat účes, rozesmávat je veselými vtipy. Když si sochař všimne nějakého pohybu či smíchu, vypadává socha ze hry. Žáci, kteří vypadnou ze hry, se promění v další sochaře a pomáhají s rozesmáváním zbylých soch.

PRACOVNÍ POSTUP:

Žáci vezmou větší nádobu – kbelík, do kterého pomocí lopatky naberou hlínu, písek a předem připravený jíl a smíchají to s vodou. Vznikne jim hmota, kterou si rozdělí do menších nádob, podle počtu skupinek, do kterých žáky nyní rozdělíme. Takto máme připraveno na tvoření. Mohou to být hlavy zvířátek, obličejů a různé sošky. Takto vytvořená díla se mohou dotvořit přírodními materiály (vousy z mechu, oči ze šípků, vlasy z trávy atd.). Na závěr si děti pojmenují své výrobky a mohou k nim vyprávět příběh.

TVOŘÍME TŘEMI ZPŮSOBY

autor: Eliška Nováková

TÉMA: VENKOVNÍ PRACOVNÍ ČINNOST NA JARO, LÉTO, PODZIM I ZIMU
NÁZEV: TVOŘÍME TŘEMI ZPŮSOBY

Edukační cíl:

- Dítě dokáže porovnat tři různá zobrazení téže věci.
- Dítě popíše jejich společné a rozdílné rysy.

ČASOVÁ DOTACE, HARMONOGRAM ČINNOSTI:

- 90 minut
- Motivace – Hra Bingo
- Hlavní část – Brainstorming, volba místa, pozorování, fotografie a kresba, pozorování, výsledek

POMŮCKY:

Telefon s fotoaparátem, tužky, podložky, pracovní listy, hrací karty (Bingo).

MOTIVACE:

- Hra Bingo

PRACOVNÍ POSTUP:

Brainstorming: (vytvořit záznamový arch pro něj) S dětmi povedeme krátký brainstorming, ve kterém je pedagog tzv. zapisovatel nápadů. Hlavním tématem je zobrazení. Zapisovatel sedí vprostřed, všichni děti si posedají kolem něho, tudíž vznikne kruh.

Otázky: Můžete najít rozdíly na zobrazení té samé věci? Můžete najít něco společného na zobrazení té samé věci? V čem se podle vás bude lišit, když se podíváte na zobrazení ve skutečnosti, na fotografii nebo na namalovaném papíru?

Pedagog podporuje pouze nápady dětí, nekritizuje je nebo nehodnotí, nepřidává své vlastní názory. Důležité je, aby pedagog zapsal veškeré nápady dětí.

Volba místa + pozorování, fotografie, kresba: V určeném prostoru si každé dítě najde místo, kde bude pozorovat objekt, který si detailně prohlédne a prozkoumá, zdokumentuje na fotoaparát a následně zaznamená pomocí kreslení do pracovního listu.

Dětem se snažíme dát vhodné podměty k tomu, co mohou zpracovávat (pouze různé přírodní materiály). Může to být detail listů, stromů a její kůry, mech atd. Zvolí si cokoliv je zaujme z předem stanovené nabídky.

Porovnání + výsledek: Zde využijeme Vennova diagramu, kdy budou děti porovnávat jednotlivé obrazy. Každý kruh představuje jedno zobrazení (realita, fotka, výkres), do každého z nich napíšou, co je pro ně nesrovnatelné (odlišné v porovnání s ostatními). Do překrývajících se oblastí se pokusí napsat podobnost mezi dvěma kruhy. Nakonec napíšou podobnost i do středového průniku.

Podobnosti mezi skupinami znázorňujeme překrývajícími se částmi kruhů a rozdíly jsou reprezentovány nepřekrývajícími se částmi.

Listový patchwork

autor: Eliška Nováková

TÉMA: VENKOVNÍ PRACOVNÍ ČINNOST NA PODZIM

NÁZEV: LISTOVÝ PATCHWORK

EDUKAČNÍ CÍL:

- Žák si osvojí techniku patchworku.
- Žák rozlišuje barvy a tvary.
- Žák používá různou kombinaci barev.
- Žák dokáže přesně stříhat.
- Žák dodrží pracovní postup.

ČASOVÁ DOTACE, HARMONOGRAM ČINNOSTI:

- 45 minut
- Motivace - Pohybová hra s názvem Listí v pohybu
- Hlavní část - Tvorba díla

POMŮCKY:

Předlohy a šablony, nůžky, lepidlo (Herkules), štětce, listí, stopky, čtvrtky A4.

MOTIVACE:

Pohybová hra s názvem listí v pohybu: Žáci vytvoří jednu nebo více hromádek listí, dle počtu. Sběr listí bude časově omezen na jednu minutu. Před další částí aktivity žáky upozorníme, že se jedná o zábavu a nikdo ze hry nevypadává. Poté si z jednotlivých kupiček vezmou do rukou listí a postaví se k sobě. V určité chvíli všichni listy okamžitě odhazují a musí před padajícím listím utéct. Listy nyní představují bomby, kterých se žáci nesmí dotýkat. V druhé variantě začneme stejným způsobem, vyhodíme listí do vzduchu, ale nyní se snaží popadnout co nejvíce listů (Danišová 2018).

PRACOVNÍ POSTUP:

Každý si nasbírá barevné listí. Počet listů bude záležet na předem zvolené větší šabloně, které má pedagog předem nachystané. Každý žák si z nich vybere jednu šablonu.

Tuto šablonu žáci nůžkami vystříhnou a nalepí doprostřed čtvrtky.

Od pedagoga žáci dostanou malé vystříhané šablony, které jsou předem nachystané podle větší šablony. Ty žáci využijí k vystřihování z listů.

Na list se přiloží malá šablona a podle ní se tvar z listu vystříhne. Stříhá se malinko větší.

Pokračuje se, až máme takový počet tvarů, který je potřeba k lepení listí na velkou šablonu.

Po částech se natírá velká šablona štětcem s lepidlem, na které se přikládají vystříhané tvary z listů. Tímto způsobem zaplníme celou plochu šablony.

Labyrint

autor: Eliška Nováková

TÉMA: VENKOVNÍ PRACOVNÍ ČINNOST NA PODZIM

NÁZEV: LABYRINT

EDUKAČNÍ CÍL:

- Žák týmově spolupracuje a komunikuje s žáky při plánování a stavbě labyrintu.
- Žák si při tvorbě labyrintu z listů osvojuje dovednosti a znalosti týkající se enviromentální odpovědnosti.
- Žák postaví labyrint z listů, který se dá projít.
- Žák bezpečně umí používat pracovní nářadí.
- Žák dokáže popsat rozdíl mezi labyrintem a bludištěm.

ČASOVÁ DOTACE, HARMONOGRAM ČINNOSTI:

- 60 minut
- Motivace – diskuse na téma labyrint, ukázka děl Jana Macka
- Hlavní část – stavba labyrintu

POMŮCKY:

Barevné listí, hrábě, obrázky děl Jana macka, geometrické tvary na papíře

MOTIVACE:

Diskuse ve venkovní učebně.

Otázky: Jaký je rozdíl mezi labyrintem a bludištěm? Kde v přírodě můžeme bludiště nebo labyrint nalézt?

Dětem budeme ukazovat obrázky bludiště tvořená kůrovcem, různé nory zvěře nebo průřez mraveništěm.

Jako námět pro tvorbu labyrintu dětem ukážeme slavný labyrint od hlavního představitele českého land artu Jana Macka.

PRACOVNÍ POSTUP:

Žáci si zvolí zástupce třídy, který vylosuje, jaký tvar labyrintu budou tvořit.

Bude se jednat o geometrické tvary např. trojúhelník, obdélník, čtverec, kruh. Tvoření vyžaduje hodně místa a zároveň je třeba dostatek listů. Musíme pro toto tvoření vybrat vhodný prostor, kde je hodně spadaneho listů.

K dispozici máme hrábě. Žáky seznámím, jak s nimi pracovat. Rozdělím je na dvě skupiny. Jedna část hrabe listů na kupy a druhá polovina se snaží vytvořit daný tvar labyrintu. Po daném časovém úseku se děti vymění, aby měly stejný podíl práce.

Tvorbu necháme zcela na žácích. Můžeme jen navrhnout, aby začaly uprostřed labyrintu. Mezi jednotlivými tvary musí nechat vždy část na projítí. Když je labyrint hotov, mohou si žáci labyrintem projít.

Hra s filtry

autor: Eliška Nováková

TÉMA: VENKOVNÍ PRACOVNÍ ČINNOST NA JARO, LÉTO, PODZIM, ZIMU
NÁZEV: HRA S FILTRY

EDUKAČNÍ CÍL:

- Žák experimentuje s různými filtry (při vytváření své vlastní verze ročního období).
- Žák využívá své znalosti o ročních obdobích a převádí je do praxe.
- Žák se seznámí s činností, která se dá využít v každodenním životě.
- Žák použije základní funkce fotografického editoru, jako je oříznutí, zvýšení/mírnění kontrastu a sytosti barev atd.
- Žák aplikuje různé efekty a filtry na fotografii, aby vytvořil vzhled různých ročních období.
- Žák zlepšuje své technické dovednosti v oblasti úpravy fotografií.
- Žák používá fotografie k vytvoření uměleckého díla.
- Žák sdílí své nápady a znalosti s ostatními.

ČASOVÁ DOTACE, HARMONOGRAM ČINNOSTI:

- 30 minut
- Motivace – básnička Foťák
- Hlavní část – fotografování přírody, úprava fotografií

POMŮCKY:

Tablet s fotoaparátem

MOTIVACE:

V průběhu roku se příroda mění a za našimi okny vzniká nespočet různých scénérií, které chceme zachytit našimi fotoaparáty. Ať už je jaro, kdy se příroda probouzí, horké léto nebo barevný podzim i krásná zima plná sněhu. Příroda a její krása dokáže vytvořit překvapující prostředí pro fotografování.

„Kouzelná krabička tohle to je.
Zmáčkneš knoflík a ona čaruje!
Co vidíš teď a jenom chvílku
Můžeš si prohlédnout hodinku.
Nebo třeba za týden.
Můžeš se podívat každý den.
Oživíš každíčkou vzpomínku,
Která by zmizela za chvílku“ (Vysoká, 2007).

Žáci se poté promění v různá roční období a jejich úkolem bude přeměnit fotografii tak, jak by je chtěli (jako bytosti představující zimu, podzim, léto...) mít.

PRACOVNÍ POSTUP:

Mají-li hotové fotografie, mohou se pustit do jejich upravování. Žáci se dozvídají o úpravě fotografií v jejich zařízení. Zlepšují svou schopnost pozorování a vnímání barev, kompozice a estetických aspektů fotografie. Touto aktivitou podporují rozvoj své kreativity a fantazie, jelikož vytvářejí vlastní představy a nápady na úpravu fotografií. Žáci si mohou hrát s různými filtry, tím změnit například barvu. Dále vylepšují fotografie pomocí úpravy jasu, kontrastu, sytosti, teploty, odstínů. Jako poslední upravují ostrost fotografie.

Stavba Bunkru

Autor: Nováková Eliška

TÉMA: VENKOVNÍ PRACOVNÍ ČINNOST NA JARO, LÉTO, PODZIM
NÁZEV: STAVBA BUNKRU

EDUKAČNÍ CÍL:

- Žák postaví bunkr, který vydrží stát.
- Žák dbá na bezpečnost při stavbě.
- Žák umí správně použít hrábě.
- Žák spolupracuje v týmu a rozděluje si úkoly při stavbě bunkru.
- Žák využívá při své práci různé typy přírodního materiálu pro stavbu.
- Žák hledá kreativní řešení při různých problémech, které mohou nastat při stavbě bunkru.

ČASOVÁ DOTACE, HARMONOGRAM ČINNOSTI:

- 1,30 hodin
- Motivace - hra na obrácenou schovávanou
- Hlavní část - stavba bunkru

POMŮCKY:

Hrábě, provázek, nůžky, klacky, větve s listím, listí

MOTIVACE:

Hra na obrácenou schovávanou - jen jeden hráč se skrývá a všichni ostatní ho hledají. Kdo ho najde, musí se s ním skrýt do jeho úkrytu a snažit se, aby se neodhalil. Na konci hry se na jednom místě skrývá velká skupina hráčů. Dítě, které zůstane poslední neschované, prohrává

PRACOVNÍ POSTUP:

Na stavění bunkru najdeme příznivé místo, kde máme vhodný přírodní materiál ke stavění bunkru. Žákům postupně zadáváme úkoly, které plní. Musí nasbírat větší klacky pro vytvoření větší konstrukce. Dále posbírat větve s listím nebo jehličím na střechu bunkru.

Další zadání je hráběmi nahrabat hodně listí na vystlání bunkru. Začínáme stavět! První krok je postavit základ konstrukce.

Vezmeme si čtyři nejdelší klacky, které zapíchneme do země. Zapíchneme je tam, kde je místo s měkčím povrchem, abychom do něj klacky zatlukli - třeba menším kamenem. Vytvoří nám obdélník.

Vezmeme další čtyři klacky a spojíme provázkem k horní části zatlučených kůlů. Tak nám vznikne uzavřený obvod. Provázek můžeme ještě natáhnout pevně podélně či příčně k obvodu bunkru. Máme připravený základ na střechu.

Žáci vezmou větve s listím a budou je hustě pokládat na připravenou konstrukci střechy. V dalším kroku je mohou pomoci provázku připevnit.

Když je střecha hotová, žáci nanosí nahrabané listí dovnitř bunkru, kde ho rovnoměrně rozmístí. Bunkr si mohou dotvořit za pomoci různých přírodnin, které mohou představovat např. židli, gauč, televizi atd.

3 ZÁVĚR

Bakalářská práce měla za úkol vytvořit metodické listy pro žáky 1. stupně ZŠ, které se zaměřují na tvůrčí aktivity pracovních činností a to tak, aby byly realizovatelné mimo prostředí školní třídy či interiéru školy. Dalším úkolem bylo provést pilotní ověření a zajistit jejich grafické zpracování. Žáci na zahradě experimentovali s různými novými technikami. Vytvořila jsem sérii úkolů zaměřenou na tvorbu v přírodě s využitím přírodního materiálu, kde si žáci vyzkoušeli pracovat s nářadím a náčiním.

Teoretická část vysvětluje pojem pracovní činnosti ve volném čase mimo školní třídu. Také nás seznamuje se základy hygieny a bezpečnosti práce, druhy používaného nářadí a náčiní či pomůcek využitých při pracovních činnostech. Jsou zde popsány cíle, metody a organizační formy vyučování využité při těchto činnostech. Uvedli jsme si základní materiály, které se při práci daly využít.

Praktická část slouží pro pedagogy a bylo zde představeno osm různých didakticky zpracovaných metodických příprav série úkolů zaměřených právě na práci s přírodním materiálem venku. Jednotlivé metodické listy byly vytvořeny na témata: tkalcovský stav, obléknutý strom, hrátky se sochami, tvoříme třemi způsoby, listový patchwork, labyrint, hra s filtry, stavba bunkru. Jejich pilotní ověření proběhlo na Základní škole Doctrina v Liberci. Ověření čtyř aktivit se konalo ve venkovním prostoru, což nám umožnilo strávit více času venku. Žáci si vyzkoušeli, jaké je to pracovat za různých venkovních podmínek, které nás při těchto činnostech zastihly.

Hlavní cíle, které byly pro tyto činnosti stanoveny se povedlo splnit, tudíž i jednotlivé dílčí cíle aktivit byly naplněny. Budu ráda, pokud mé metodické listy a jejich grafické zpracování se stanou inspirací pro ostatní pedagogy, které je mohou využít při své práci s dětmi. Tyto metodické listy se dají rozšířit o mnoho dalších aktivit.

Veškeré zde uvedené aktivity je možné realizovat také s rodiči. Není potřeba žádných speciálních pomůcek a může to být zábava pro celou rodinu.

4 ZDROJE:

Odborná literatura

DANIŠ, Pavel., 2016. *Děti venku v přírodě: ohrožený druh*. Praha: Ministerstvo životního prostředí. ISBN 978-7212-610-1.

DANIŠ, Pavel., 2018. *Tajemství školy za školou: Proč učení venku v přírodě zlepšuje vzdělávací výsledky, motivaci a chování žáků*. Praha: Ministerstvo životního prostředí. ISBN 978-80-7212-631-6.

DANIŠOVÁ, 2018., *Družiny venku. Pro družiny, které se nebojí objevovat, tvořit, řídit a žasnout venku*. Vzdělávací centrum TEREZA, 2018. ISBN 978-80-87905-14-2.

HOFBAUER, Břetislav., *Děti, mládež a volný čas*. Praha: Portál, 2004. ISBN isbn80-7178-927-5.

HONZÍKOVÁ, Jarmila., *Materiály pro pracovní činnosti na 1. stupni ZŠ*. V Plzni: Západočeská univerzita, 2006. ISBN 80-7043-453-8.

HONZÍKOVÁ, Jarmila., *Pracovní výchova s didaktikou*. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2015. ISBN isbn978-80-7452-111-9.

KALHOUS, Z., OBST, O., a kol. *Školní didaktika*. 2. vyd. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-571-4.

KOCIÁNOVÁ, Ludmila., Vladislav BERÁNEK, Jovika CTIBOROVÁ, Jaroslava NOVÁKOVÁ, Radmila DYTRTOVÁ, Ladislav REITMAYER a Jitka VODÁKOVÁ. *Praktické činnosti pro 1.-5. ročník základních škol*. Praha: Fortuna, 1997. ISBN 80-7168-441-4.

KRATOCHVÍLOVÁ, Emília., *Pedagogika voľného času: výchova v čase mimo vyučovania v pedagogickej teórii a v praxi*. Bratislava: Vydavateľstvo UK, 2004, ISBN 8022319309.

KOŤÁTKOVÁ, Soňa. *Dítě a mateřská škola: co by měli rodiče znát, učitelé respektovat a rozvíjet*. 2., rozš. a aktualiz. vyd. Praha: Grada, 2014. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-4435-3.

MAŇÁK, Josef a Vlastimil ŠVEC., *Výukové metody*. Brno: Paido, 2003. ISBN 80-7315-039-5.

NOVÁKOVÁ, M. a J. MAŇÁK. *Nárys didaktiky*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 1969. ISBN 55-372-69.

NOVOTNÁ, Erika., *Pedagogika voľného času: Teória výchovy mimo vyučovania a vo voľnom čase*. 1. vydanie. Prešov: Rokus, 2017. 224 strán. ISBN 978-80-89510-58-0.

PÁVKOVÁ, J. a kol., *Pedagogika volného času*. 3. vyd. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-423-6.

PÁVKOVÁ, J. In HÁJEK, B., HOFBAUER, B., *Pedagogické ovlivňování volného času*. Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-262-0030-7.

PÁVKOVÁ, Jiřina a kol. 2002., *Pedagogika volného času: teorie, praxe a perspektivy výchovy mimo vyučování a zařízení volného času*. Vyd. 3., aktualiz. Praha: Portál. ISBN 80-7178-711-6.

PÁVKOVÁ, Jiřina., *Pedagogika volného času*. Praha: Univerzita Karlova. 2014. ISBN 978-80-7290-666-6.

SKALKOVÁ, J., *Obecná didaktika*. Praha: Grada. 2007. ISBN 978-80-2471-81-7.

VÁŽANSKÝ, Mojmír., *Základy pedagogiky volného času*. 2. vyd. Brno: Print-Typia, 2001. ISBN 80-86384-00-4.

Internetové zdroje:

Básnička o foťáku [online]. [cit. 2023-04-01]. Dostupné

z: <https://www.detskestranky.cz/basnicka-o-fotaku/>

Družiny venku [online]. [cit. 2023-04-01]. Dostupné z: [https://ucimesevenku.cz/wp-](https://ucimesevenku.cz/wp-content/uploads/2019/03/DRUZINY-VENKU.pdf)

[content/uploads/2019/03/DRUZINY-VENKU.pdf](https://ucimesevenku.cz/wp-content/uploads/2019/03/DRUZINY-VENKU.pdf)

Dřevo je zdravé [online]. [cit. 2023-04-01]. Dostupné

z: <https://www.mezistromy.cz/vlastnosti-dreva-a-drevostaveb/drevo-je-zdrave>

FOTOGALERIE: Labyrint může dodat šmrnc vaší zahradě nebo celé obci [online].

[cit. 2023-04-01]. Dostupné z: [https://www.idnes.cz/hobby/zahrada/fotogalerie-](https://www.idnes.cz/hobby/zahrada/fotogalerie-labyrint-muze-dodat-smrnc-vasi-zahrade-nebo-cele-obci.A090724_162639_hobby-zahrada_mce)

[labyrint-muze-dodat-smrnc-vasi-zahrade-nebo-cele-obci.A090724_162639_hobby-](https://www.idnes.cz/hobby/zahrada/fotogalerie-labyrint-muze-dodat-smrnc-vasi-zahrade-nebo-cele-obci.A090724_162639_hobby-zahrada_mce)
[zahrada_mce](https://www.idnes.cz/hobby/zahrada/fotogalerie-labyrint-muze-dodat-smrnc-vasi-zahrade-nebo-cele-obci.A090724_162639_hobby-zahrada_mce)

Gordický uzel [online]. [cit. 2023-04-01]. Dostupné

z: <https://www.hranostaj.cz/hra91>

Jak mraveniště funguje [online]. [cit. 2023-04-24]. Dostupné z:

<https://pest.bigbadmole.com/cs/muravi/vse-o-muravyah/kak-ustroen-muravejnik/>

Kůrovec už řádí i v centru Prahy. Stromy v Riegrových sadech byly pokáceny

[online]. [cit. 2023-04-01]. Dostupné

z: [https://www.impuls.cz/regiony/kralovehradecky-kraj/stone-balancing-land-art-jan-](https://www.impuls.cz/regiony/kralovehradecky-kraj/stone-balancing-land-art-jan-macek-trutnov-krajinne-umeni-fotografie-kniha-kralovehradecky.A201108_072004_imp-kralovehradecky_kov/tisk)
[macek-trutnov-krajinne-umeni-fotografie-kniha-](https://www.impuls.cz/regiony/kralovehradecky-kraj/stone-balancing-land-art-jan-macek-trutnov-krajinne-umeni-fotografie-kniha-kralovehradecky.A201108_072004_imp-kralovehradecky_kov/tisk)

[kralovehradecky.A201108_072004_imp-kralovehradecky_kov/tisk](https://www.impuls.cz/regiony/kralovehradecky-kraj/stone-balancing-land-art-jan-macek-trutnov-krajinne-umeni-fotografie-kniha-kralovehradecky.A201108_072004_imp-kralovehradecky_kov/tisk)

Kůrovec už řádí i v centru Prahy. Stromy v Riegrových sadech byly pokáceny [online]. [cit. 2023-04-01]. Dostupné

z: [https://www.prazskyden.cz/kurovec-uz-radi-i-v-centru-prahy-stromy-v-](https://www.prazskyden.cz/kurovec-uz-radi-i-v-centru-prahy-stromy-v-riegrovych-sadech-byly-pokaceny/)
[riegrovych-sadech-byly-pokaceny/](https://www.prazskyden.cz/kurovec-uz-radi-i-v-centru-prahy-stromy-v-riegrovych-sadech-byly-pokaceny/)

Labyrint z listí, žebřík z rákosu. Janu Mackovi je krajina ateliérem [online]. [cit.

2023-04-01]. Dostupné z: [https://www.impuls.cz/regiony/kralovehradecky-](https://www.impuls.cz/regiony/kralovehradecky-kraj/stone-balancing-land-art-jan-macek-trutnov-krajinne-umeni-fotografie-kniha-kralovehradecky.A201108_072004_imp-kralovehradecky_kov/tisk)

[kraj/stone-balancing-land-art-jan-macek-trutnov-krajinne-umeni-fotografie-kniha-](https://www.impuls.cz/regiony/kralovehradecky-kraj/stone-balancing-land-art-jan-macek-trutnov-krajinne-umeni-fotografie-kniha-kralovehradecky.A201108_072004_imp-kralovehradecky_kov/tisk)
[kralovehradecky.A201108_072004_imp-kralovehradecky_kov/tisk](https://www.impuls.cz/regiony/kralovehradecky-kraj/stone-balancing-land-art-jan-macek-trutnov-krajinne-umeni-fotografie-kniha-kralovehradecky.A201108_072004_imp-kralovehradecky_kov/tisk)

Největší bludiště na světě [online]. [cit. 2023-04-01]. Dostupné

z: <https://maomai.cz/2022/09/07/nejvetsi-bludiste-na-svete/>

Pedagogické zásady. *Studentka* [online]. [cit. 2022-02-08]. Dostupné z:
<http://studentka.sms.cz/>

Pinterest [online]. [cit. 2023-04-01]. Dostupné z:
<https://cz.pinterest.com/pin/7881368090331023/>

Pinterest [online]. [cit. 2023-04-01]. Dostupné z:
<https://cz.pinterest.com/pin/482377810102467964/>

Pinterest [online]. [cit. 2023-04-01]. Dostupné z:
<https://cz.pinterest.com/pin/94083079707394620/>

Podkrkonošská krajina je mým ateliérem i galerií. Při land artu musíte přijmout pomíjivost života [online]. 2019 [cit. 2023-04-01]. Dostupné z:
<https://hradec.rozhlas.cz/podkrkonoska-krajina-je-mym-atelierem-i-galerii-pri-land-artu-musite-prijmout-8126618>

Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání [online]. [cit. 2022-12-10].
Dostupné z: <https://revize.edu.cz/files/rvp-zv-2021.pdf>

Tajemství školy za školou [online]. [cit. 2022-15-9]. Dostupné z:
https://ucimesevenku.cz/wpcontent/uploads/2018/11/Tajemstvi_skoly_za_skolou_U_CIME-SE-VENKU.pdf

VLČKOVÁ, K. *Pedagogické zásady* [online]. [cit. 2022-02-08]. Dostupné z:
http://is.muni.cz/elportal/estud/lf/ps05/mpmp071/ped_zasady.pdf

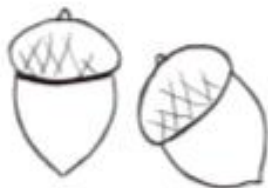

Život mravence [online]. [cit. 2023-04-01]. Dostupné z:
<https://www.skuteczdravaskola.cz/novinky-ze-skol/skolni-blogy/zivot-mravence>

5 Seznam příloh

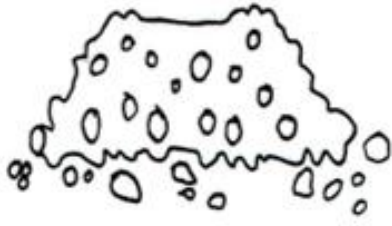

Příloha č. 1	Hra Bingo
Příloha č. 2	Pracovní list k aktivitě tvoříme třemi způsoby
Příloha č. 3	Velká šablona č.1 k listovému patchworku
Příloha č. 4	Velká šablona č.2 k listovému patchworku
Příloha č. 5	Velká šablona č.3 k listovému patchworku
Příloha č. 6	Bludiště
Příloha č. 7	Labyrint
Příloha č. 8	Průřez mraveništěm
Příloha č. 9	Strom napadený kůrovcem
Příloha č. 10	Jan Macek – Land Art
Příloha č. 11	Jan Macek – Žebřík z rákosu
Příloha č. 12	Jan Macek – Kruhy

Přílohy

Příloha č.1: Hra Bingo

		
Kámen	Šiška	List
		
Žalud	Tráva	Houba
		
Jehličnatý strom	Klacek	Pták

 <p>Šiška</p>	 <p>Tráva</p>	 <p>Pařez</p>
 <p>Krtina</p>	 <p>Jehnědy</p>	 <p>Houba</p>
 <p>Pták</p>	 <p>Květina</p>	 <p>Kámen</p>

 <p data-bbox="395 577 491 618">Krtina</p>	 <p data-bbox="778 577 890 618">Jehnědy</p>	 <p data-bbox="1082 600 1321 640">Jehličnatý strom</p>
 <p data-bbox="411 1010 475 1050">List</p>	 <p data-bbox="794 1010 874 1050">Pařez</p>	 <p data-bbox="1153 1010 1241 1050">Žalud</p>
 <p data-bbox="395 1384 491 1424">Klacek</p>	 <p data-bbox="778 1373 890 1413">Květina</p>	 <p data-bbox="1145 1384 1257 1424">Kámen</p>

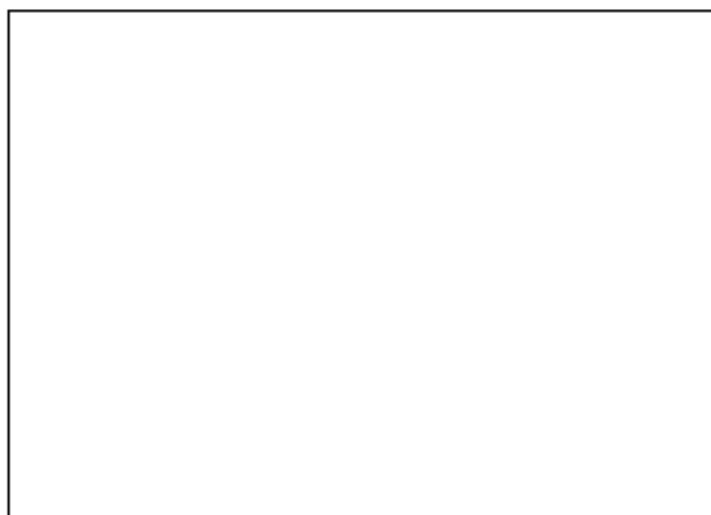
Příloha č.2: Pracovní list k aktivitě tvoříme třemi způsoby

TVOŘÍME TŘEMI ZPŮSOBY

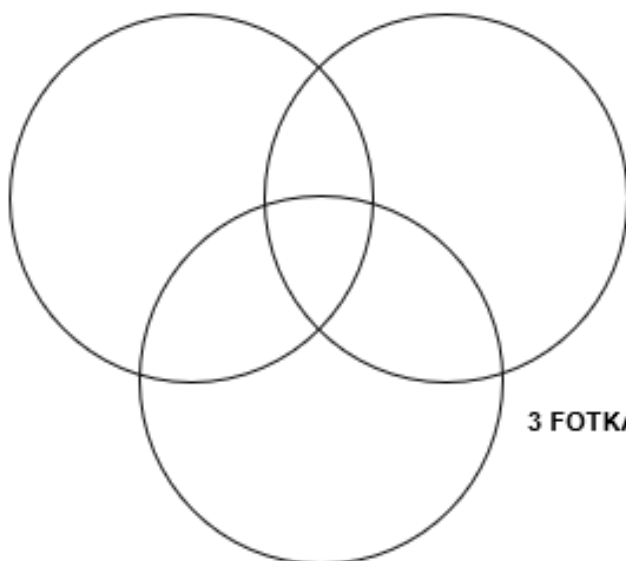
1 REALITA

2 KRESBA

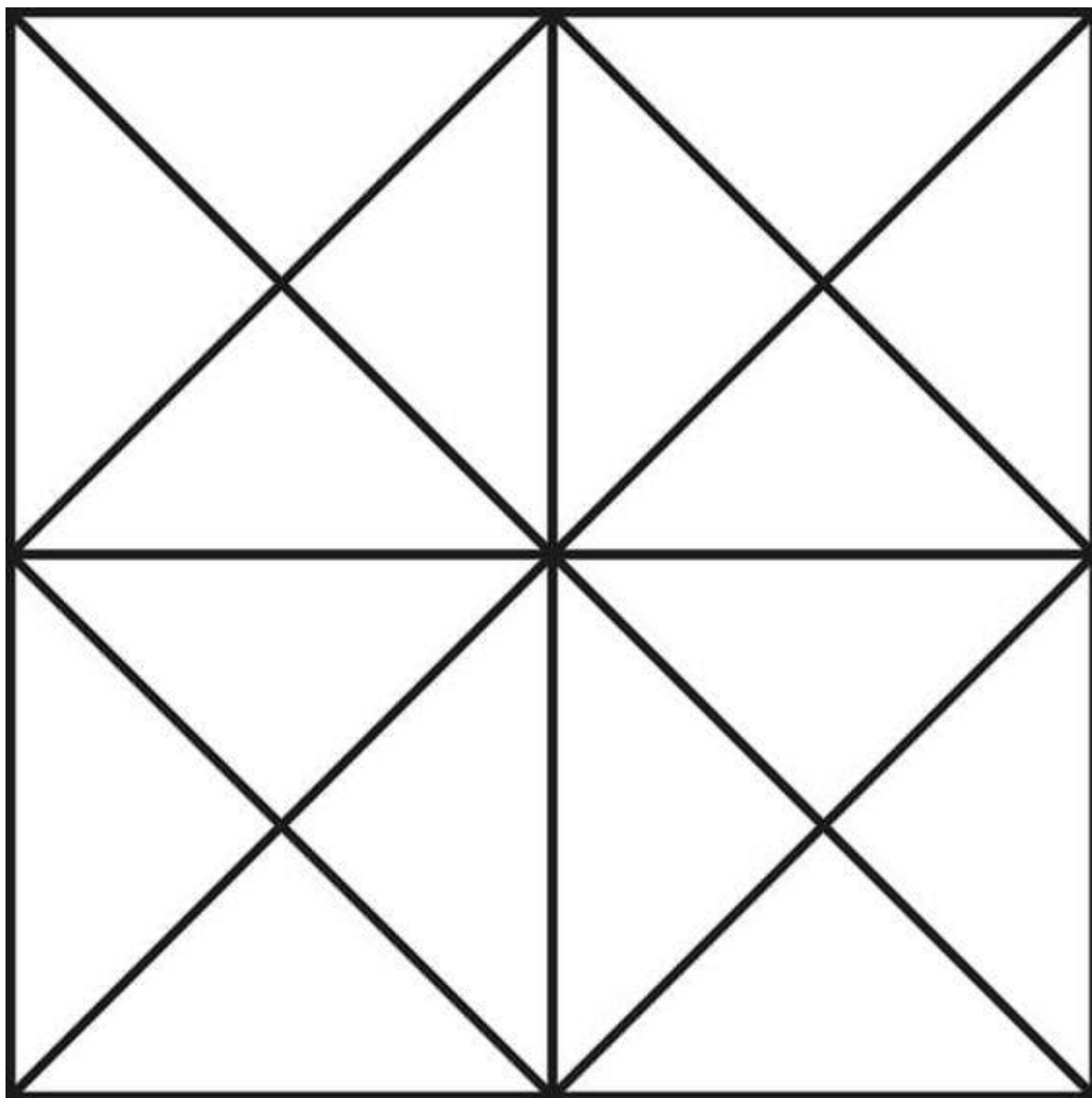
1 REALITA

2 KRESBA

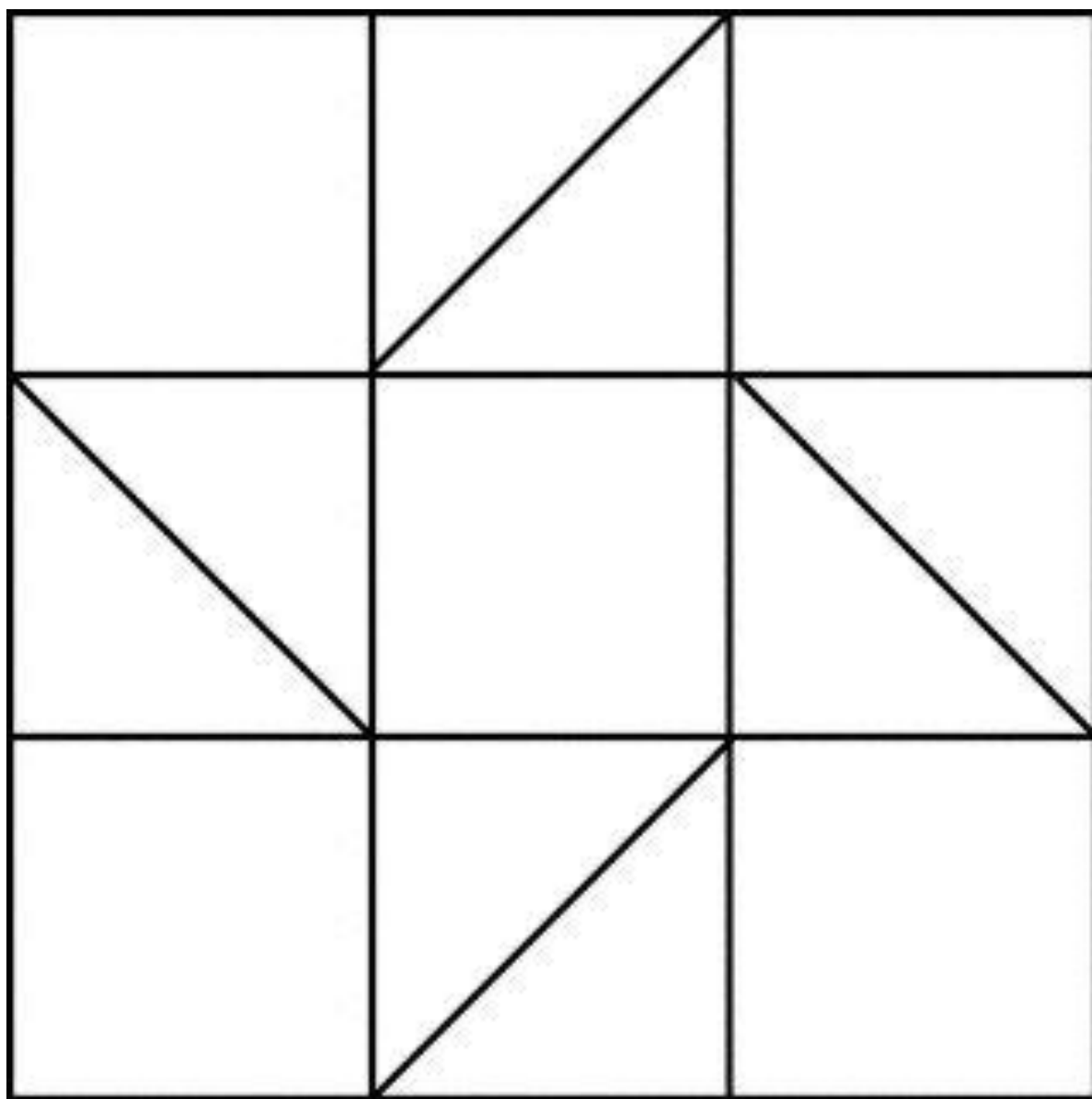
3 FOTKA

Příloha č.3: Velká šablona č.1 k listovému patchworku

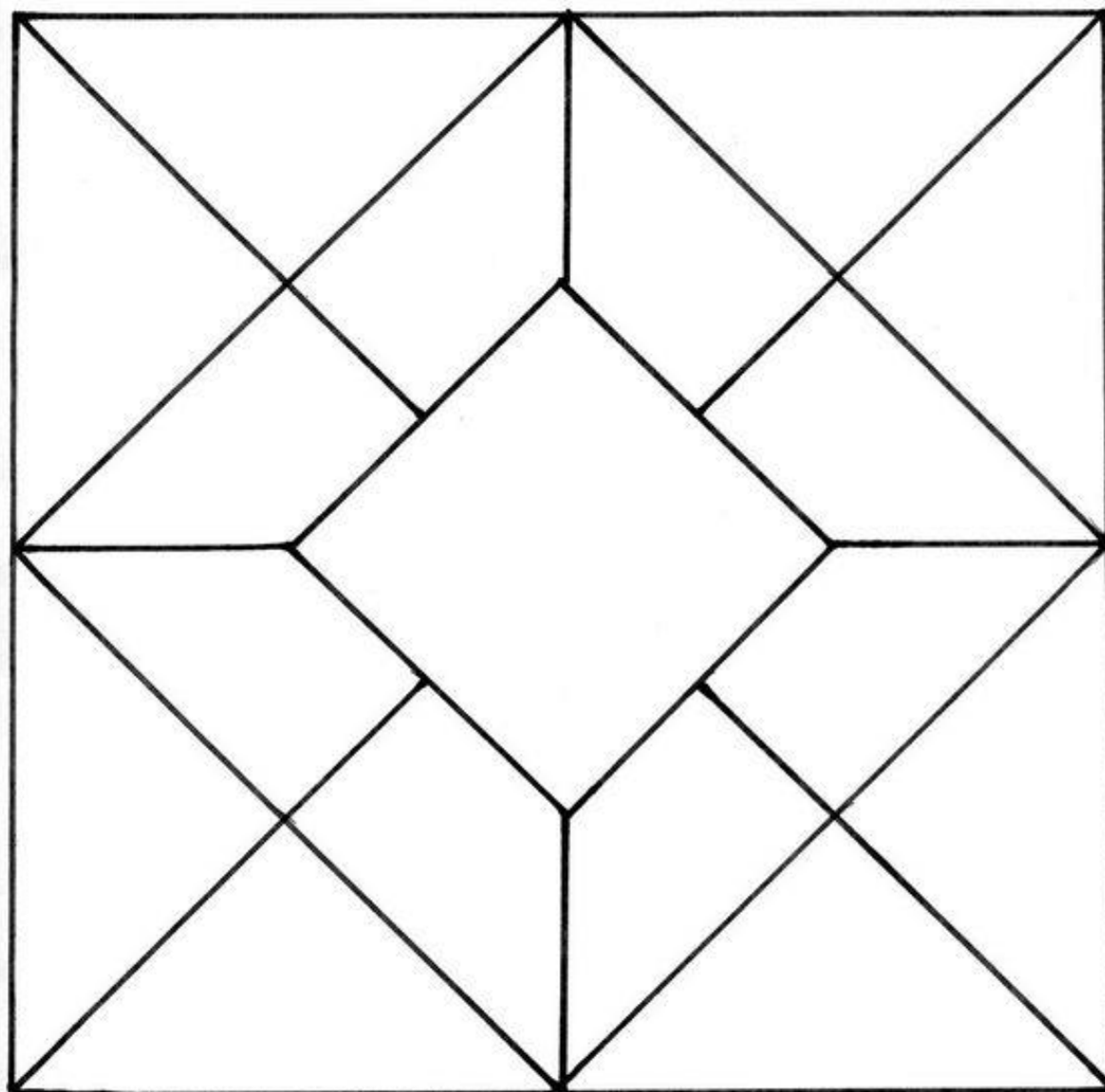

Příloha č.4: Velká šablona č.2 k listovému patchworku

Příloha č.5: Velká šablona č.3 k listovému patchworku

Příloha č.6: Bludiště

Příloha č.7: Labyrint

Příloha č.8: Průřez mraveništěm

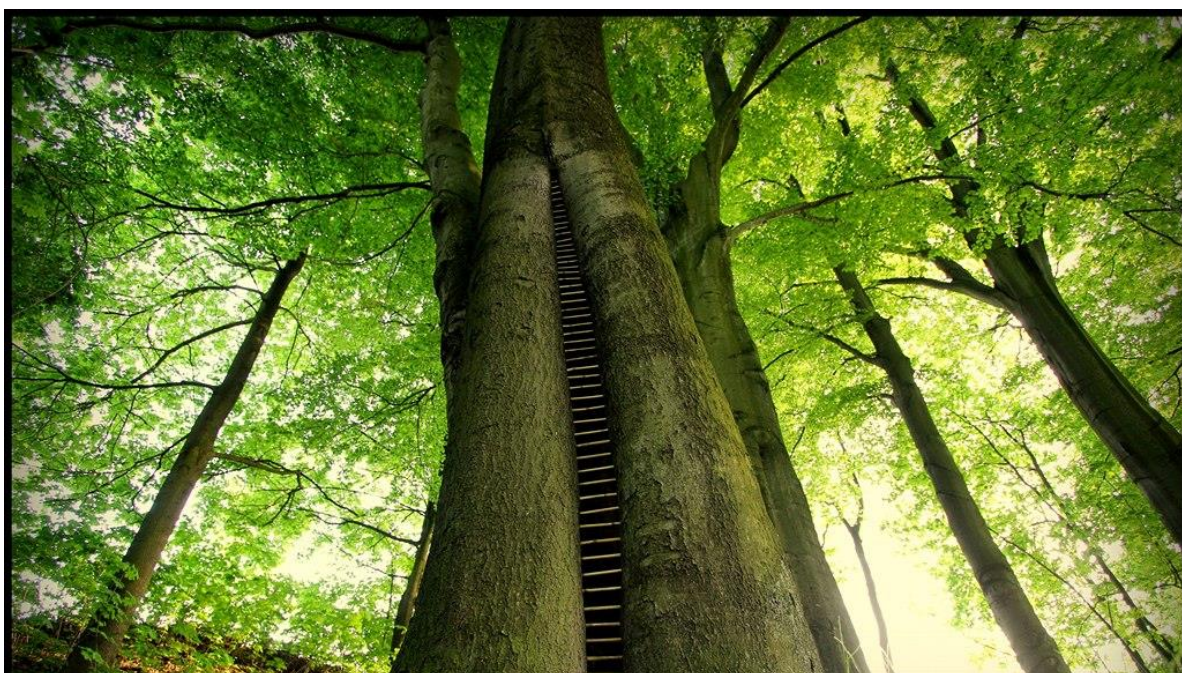
Příloha č.9: Strom napadený kůrovcem

Příloha č.10: Jan Macek – Land Art

Příloha č.11: Jan Macek – Žebřík z rákosu

Příloha č.12: Jan Macek – Kruhy

